

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HİKMET AFİF MAPOLAR'IN ASU'NUN DÖNÜŞÜ ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME

HAYRİYE KOCACAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2018

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI / ANASANAT DALI

**HİKMET AFİF MAPOLAR'IN ASU'NUN DÖNÜŞÜ
ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

HAYRİYEKOCACAN
20154329

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŐMANI
Doç. Dr. ŐEVKETÖZNUR

LEFKOŞA
2018

KABUL VE ONAY

Hayriye,Kocacantarafından hazırlanan “Hikmet Afif Mapolar’ın Asu’nun Dönüşü Romanı Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bu çalışma, 13/06/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Doç. Dr. Şevket Öznur(Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Prof. Dr. Esra Karabacak(Başkan)
Yakın Doğu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Prof. Dr. AliEfdal Özkul (Dekan)
Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Bölümü

Prof. Dr.Mustafa Sağsan
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ad, Soyad

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında Kıbrıs'ın batılı anlamda ilk modern roman ve öykü yazarı Hikmet Afif Mapolar üzerine yapılmıştır. Tezimizin konusu *“Hikmet Afif Mapolar'ın Asu'nun Dönüşü Romanı Üzerine Bir İnceleme”* 'dir. Tezimde sadece Asu'nun Dönüşü romanı incelenmiştir. Belirtmiş olduğum eserin tahlilini; kişi, zaman, mekan, dili ve üslubu, sosyal ve psikolojisi, Kıbrıs efsaneleri, söz sanatları, yemek kültürü ve cinsellik olarak genel değerlendirmeleri yapılmıştır.

Tezimiz dört bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde, giriş ve genel hatlarıyla Hikmet Afif Mapolar'ın, edebi kişiliği ve sanatı üzerine bilgi verilmiştir. Daha sonra Hikmet Afif Mapolar'ın romanlarının yapısal unsurları (kişi kadrosu, zamanı mekan, dil ve üslup ve konu) üzerine kısa bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, Hikmet Afif Mapolar'ın Asu'nun Dönüşü romanı incelenmiş olup eserlerinin özeti, romanların kişi kadrosu, zaman - mekan ve dil – üslup kavramları açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde; Sonsöz ve kaynakçaya yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde; Hikmet Afif Mapolar'ın Asu'nun Dönüşü romanı Kıbrıs Postası gazetesinden çekilmiş fotoğrafları yer almaktadır.

Yüksek lisans eğitimimin başlangıcından sonuna kadar bana büyük destek sağlayan, bilgileri ve tecrübeleriyle yardımcı olan, yakın ilgi ve desteğiyle beni yüreklendiren, Bölüm Başkanımız değerli hocam Sayın Prof. Dr. Esra Karabacak, Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Ali Eftal Özkul'a ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Şevket Öznur'a teşekkür ederim. Beni yetiştiren, okutan ve en önemlisi ne olursa olsun bana olan inancını ve güvenini kaybetmeyen, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen annem Zekiye Kocacan'a ve beni her konuda yüreklendirmeyi başarabilen, yılmadan çalışmalarına ve eğitimime devam etmemi sağlayıp destek olan; arkadaşım Hasan Üstünçekicer'e minnet ve sevgilerimi sunarım.

ÖZ

HİKMET AFİF MAPOLAR'IN “ASU'NUN DÖNÜŞÜ” ROMANI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hikmet Afif Mapolar Asu'nun Dönüşü romanını 1945 yılında yazmıştır. Roman (13 Şubat 1986- 4 Mart 1987) yılları arasında 434 sayfalık tefrika olarak Kıbrıs Postası'nda yayımlanmıştır. Roman sade ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Hikmet Afif Mapolar Asu'nun Dönüşü romanında zaman dilimi olarak ise, 1945'li yılların Kıbrıs'ını anlatmıştır. Romanda yaşanan olaylar 3-4 gün içerisinde gelişmiş olup bazende 30 yıl öncesine ait olayları da anlatılmıştır. Romanın konusu Asu karakterinin Kıbrıs adasına yaptığı dönüşü ile ilgili yaşanan olayların anlatılmış olmasının yanı sıra, roman aslında Girne şehrinin güzelliklerini, tarihi yapısını, efsanelerini, yemek kültürünü, Türk ve Rum insanların özelliklerine de yer verilmiştir. Asu'nun Dönüşü romanını oluşturan karakterleri, halkın arasından seçmiştir. Hikmet Afif Mapolar Asu'nun Dönüşü romanında toplumcu gerçekçi anlayışını savunmuştur. O dönemde halkın yaşadığı olaylar ve çektiği sıkıntıları tüm gerçekçiliğiyle romanında yansıtmıştır. Yazarın realist ve natüralist olduğunu çeşitli kaynaklarda görmek mümkündür. Hikmet Afif Mapolar Asu'nun Dönüşü romanını adeta hikaye anlatır gibi yazmıştır. Bazı bölümlerde ise okurlar ile sohbet edip onlara sorular yönelmiştir. Böylelikle romanı canlı tutup akışını sağlamıştır. Romanda baş karakter Asu'nun Kıbrıs adasına uzun bir aradan sonra tekrar gelmesi ve bir diğer baş karakter olan İlhan Yüce ile aralarındaki aşkın tekrar başlaması anlatılmıştır. Yazar romanın konusunu sadece bir aşk ile sınırlandırmamış olup o dönemin insanını, yaşayış şartlarını ve sosyal yapısını da anlatmıştır. Bu tez çalışmamızda Kıbrıs'ın ilk modern roman ve öykü yazarı Hikmet Afif Mapolar'ın Asu'nun Dönüşü isimli romanını ele alacağız.

Anahtar Kelimeler Hikmet Afif Mapolar, Asu, Dönüş, Tahlil, Roman

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF HIKMET AFIFE MAPOLAR'S NOVEL "ASU'NUN DÖNÜŞÜ"

Hikmet Afif Mapolar wrote the novel *Asu'nun Dönüşü* in 1945. The novel was published between (13th February 1986 - 4th March 1987) in the episode format in *Kıbrıs Postası*. The novel has a simple and apprehensible language. Hikmet Afif Mapolar's Novel *Asu'nun Dönüşü* takes place in Cyprus during 1945s. The events in the novel take place in 3-4 days and also events which took place 30 years prior to that day is also told in the novel. The plot of the novel tells the story of the character Asu, her return to the island and events related to that; in addition, the novel actually tells us a story about the beauties of the city of Kyrenia, its historical structure, legends, food culture and features of Turkish and Greek people. The characters of *Asu'nun Dönüşü* was chosen among the people. Hikmet Afif Mapolar justified the social realist concept in his novel, *Asu'nun Dönüşü*. The events and troubles people of the time experienced and endured is reflected in the novel by all means. The realist and naturalist nature of the author can be seen in various sources. Hikmet Afif Mapolar wrote the novel *Asu'nun Dönüşü* as if it was a story. During some sections of the novel, he converses with the readers and even asks them questions. Thus, keeping the novel alive and ensured a smooth reading. In the Novel, the story is about the main character Asu returning to Cyprus island and continuance of the love between her and another main character İlhan Yüce. The author didn't limit his novel with love; he also told about the people of the period, their living conditions and their social structure. In this thesis we will consider the first modern novel and short story writer of Cyprus, Hikmet Afif Mapolar's novel; *Asu'nun dönüşü*.

Keywords Hikmet Afif Mapolar, Asu, Return, Test, Novel

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

ÖZ

ABSTRACT

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

1.BÖLÜM

1.1. KIBRIS TÜRK EDEBİYATI

1.1.1. Kıbrıs Türk Edebiyatında Roman

1.2. HİKMET AFİF MAPOLAR'IN ROMANCILIĞI

1.2.1. HİKMET AFİF MAPOLAR'ınKişiliği, Edebi Hayatı ve Sanatı

2. BÖLÜM

2.1. ASU'NUN DÖNÜŞÜ ROMANININ YAPISAL UNSURLARI

2.2. Romanın Özeti

2.3.Kişiler

2.4.Zaman - Mekan

2.5. Dili ve Üslubu

2.6.RomanınınOlay Örgüsü

2.7.Yapısal Unsurları

2.8.Romanda Kıbrıs Efsanelerinden Alıntılar

2.9.Kıbrıs Yemek Kültürü

2.9.1. Romanda Yemek Kültürü

2.10. Aşk ve Cinsellik yönü

III. BÖLÜM

SONSÖZ

KAYNAKÇA

IV. BÖLÜM

EK-1: Asu'nun Dönüşü Romanı'nın Bütünü

GİRİŞ

Çalışmada Hikmet Afif Mapolar ve Asu'nun Dönüşü romanı üzerine inceleme yapılmış ve Kıbrıs Türk Edebiyatında romandan başlayarak genelden özele doğru gidilmiş olup Kıbrıs Türk Edebiyatının önemli roman ve öykü yazarı Hikmet Afif Mapolar'ın Asu'nun Dönüşü romanı ele alınmıştır.

Bunları ele alırken Hikmet Afif Mapolar'ın yazmış olduğu anıları, romanları ve uzun öykülerinden yararlanılarak yaşamış olduğu devirdeki edebi hayatı ve sanatı hakkında bilgi verilmiştir. Bu tezi yazmamızdaki amaç, Hikmet Afif Mapolar'ın gizli kalmış ve bilinmeyen yönlerinin açığa çıkarılmasıdır. Ayrıca 1945 yılında Kıbrıs Postası gazetesinde yayınlanan Asu'nun Dönüşü romanı tefrika halinde eklenmiştir.

1.BÖLÜM

1.1. Kıbrıs Türk Edebiyatı

Kıbrıs Türk Edebiyatını üç bölümde ele almak mümkündür.

İlk olarak Osmanlı Dönemi Edebiyatı (1571-1878), ikinci olarak ise İngiliz Sömürge Dönemi Edebiyatı (1878-1960) son olarak ise 1960 sonrası Kıbrıs Türk Edebiyatıdır.

Kıbrıs Türk Edebiyatı ilk olarak Osmanlı Döneminde 1571 yılında Kıbrıs'ın fethinden sonra adaya yerleşen Türk Halkı, dili ve kültürünü de adaya taşımıştır. Kıbrıslı Türklerin zengin Halk Edebiyatı içerisindeki atasözleri, masallar, maniler, destanlar ve efsaneler Anadolu'da Halk Edebiyatı ile büyük ölçüde benzeşmektedir. Bu dönemde zengin bir edebiyat yaşamı olduğu biliniyor. Bu dönemin en ünlü halk ozanı AşıkKenzi(1795 – 1839), en çok bilinen yapıtı "Kıbrıs Destanı" nda, gezip gördüğü Balkan ülkeleri ve katıldığı savaşlar hakkında yazdığı destanlar ile ünlüdür.

Osmanlı Dönemi'nde ayrıca Kıbrıs Türk Edebiyatı için vurgulanması gereken bir önemli husus XIX. Yüzyılda Ziya Paşa'nın yönetici olarak ve yine Namık Kemal'in sürgün olarak adada bulunmalarıdır. Bilindiği gibi Namık Kemal en ünlü eserlerini 3 yıl süre ile kaldığı Kıbrıs'ta yazmıştır.(Nesim, Öznur, 2014, s.7)

Osmanlı Dönemi'nin ardından İngiliz Sömürge döneminde ise Kıbrıs'ta ilk basımevi, adanın İngiliz yönetimine girmesinin hemen ardından, Larnaka'da Henry S. KingandCo. Tarafından kurulmuştur. İngilizce ve Rumca olarak iki dilde yazılar içeren "Cyprus / Kypros" adlı haftalık gazete burda basılan ilk yayın organıdır. Kıbrıs'ta Türkler tarafından Türkçe basılan ilk gazete ise 11 Temmuz 1889 ve 14 Kasım 1889

tarihleri arasından 16 sayı yayınladığı bilinen ancak günümüze kadar hiçbir nüshası korunup ulaşmamış olan “Saded” gazetesidir. Saded’ten iki yıl sonra, ikinci Türkçe gazete olan “Zaman” (25 Aralık 1891) da haftalık olarak yayınlanmaya başlamıştır. Osmanlı Dönemi’nin sona ermesi ile birlikte Kıbrıs Türk Edebiyatının Batı Edebiyatının etkisiyle yeni edebi türlerle karşılaştığı dönemdir. Bu dönemde ilk öykü, ilk oyun, ilk roman, ilk kitap basımı bu dönemde 1890’lı yıllarda ortaya çıkar. (Fevzioğlu, Atun, 2001 s.10)

Kıbrıs Türk Edebiyatında bilinen ilk roman, bu dönemde ortaya çıkan Kaytazzade Nazım (1857 – 1924)’ın yazdığı “Yadigar-ı Muhabbet” adlı eseridir. Bu dönemde adlarını duyuran bir diğer edebiyatçıları olarak Mehmet Nazım (1900 – 1971), Osman Celal (1880 – 1918), Mehmet Ali Akıncı (1901 – 1992), Dr. Hafız Cemal Lokman Hekim (1874 – 1967), Kaytazzade Nazım (1857 – 1924), Ulviye Mithat (1908 – 1980), Ahmet Babacan (1890 – 1965), Nazım Ali İleri (1897 – 1977), Mehmet Fikri (1900 – 1967) bilinmektedir.

Kıbrıslı Türklerde çağdaş anlamda edebiyat ürünleri veren ilk yazar Hikmet Afif Mapolar (1919 – 1989)’dır. 1930’lu yıllarda adını duyurmaya başlayan Mapolar, öyküler, romanlar, oyunlar, efsaneler, şiirler, gazete yazıları yazmaya başlamıştır..

Mapolar birçok eserinde Muzaffer Gökmen, Akdenizli Ozan, Hulki Seza ve Necip Orhan Akıncı takma adlarını kullanmıştır. Onun eserlerinde ilk defa Kıbrıs halkı öykülere ve romanlara konu olmuş, sıradan insanlarla köylüler yanında şehirli zenginler, hizmetçiler ve onların yaşamı edebiyatın konusu haline gelmiştir.

1930’lu yıllarda halkı ve ülkesiyle bütünleşen yazarların, şiirlerine ve öykülerine kendi insanlarını; ülkelerin doğasını, dağlarını, ormanlarını köy ve kasabalarını sokmaları, Çağdaş Kıbrıs Türk Edebiyatının doğuşunun habercisi olmuştur. II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye’de basılan şiir, roman, anı, gezi notları gibi edebiyat eserlerinin, okuyucu oranı yüksek olan Kıbrıs Türk Toplumunu üzerinde çok önemli etkisi olmuştur. Şöyle ki Kıbrıslı yazarlar önceleri romantik özellikli eserlere özenirken, zamanla köye, kırsal kesime ve kenar mahalle insanlarına yönelerek, sıradan insanları eserlerinin başkahramanları haline getirmişlerdir.

Son olarak ise 1960 sonrası Kıbrıs Türk Edebiyatında Kıbrıs Türkleri ile Rumların ortak devleti Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kurulduğu dönemdir. Bu dönemde Kıbrıs Türk Edebiyatı üzerindeki en büyük etken Rumlar’ın Kıbrıs’ı

Yunanistan'a bağlama (ENOSİS) durumundan kaynaklanan ve 1955 yılında başlayıp 1974 yılına kadar süren çatışmadır.

Kıbrıs Türk Halkı ve Kıbrıs Rum Halkı arasındaki olumsuz ilişkiler, savaş faktörü Kıbrıs Türk Edebiyatının anlamını, işlevini ve gelişimini etkilemiş ve belirlemiştir. Bu dönemde yazılan eserler halkın içinde bulunduğu ağır şartlardan etkilenmiştir. Bu dönemde en çok şiire önem verilse de, öykü ve roman alanında çok değerli yapıtlar ortaya çıkmıştır. Bu dönemde Argun Korkut'un 1951 – 1953 yıllarında yayımladığı, kişisel anılarını içeren öykü ve romanları, Samet Mart'ın (1930 – 2008) öykü kitabı, Numan Ali Levent'in (1935 – 2001) öyküleri, Hikmet Afif Mapolar'ın anı ve efsane karışımı romanları Kıbrıs Türk Edebiyatının temel taşlarıdır.

1974 Mutlu Barış Harekâtı'ndan sonra Tüm bireylerin katıldığı savaşta ağır kayıplar vermesi, kahramanlıklar gösterilmesi ve halkın büyük çoğunluğunun yer değiştirmesine rağmen, savaşın ve göçmenliğin verdiği korkular, umutlar ve sıkıntılar Kıbrıs Türk Edebiyatına da değişik biçimlerde yansımıştır. Bu dönemde yazarlar kardeşlik, barış, hümanizm gibi konulara yönelirler. Yurt sevgisi, sahip olunan güzellikler, üzerinde yaşanan toprak, bu toprağın tarihten gelen kültürel birikimi, Akdeniz kimliği, edebiyatı besleyen unsur ve kavramlar olarak edebi ürünlerde görülmeye başlar. Kıbrıs Türk Edebiyatı tema ve çeşitlilik bakımından zengindir.

Kıbrıs Türk Edebiyatı, 1974 sonrasında insan gerçeğine dayalı roman yazarlığının gelişmesi sağlanmıştır. Ancak romancı kimliği kazanan yazarların sayısı oldukça azdır. Birden çok roman yayımlayıp da romancı kimliği kazanan yazarlar olarak ise; Hikmet Afif Mapolar, Özker Yaşın, İsmail Bozkurt, Özden Selenge, Özben Akoy, Bekir Kara, Osman Güvenir, Tufan Erhurman ve Ejdan Sadrazam sayılabilir.

Kıbrıs Türk Edebiyatı, 1974 sonrasında ilk kez bilimsel olarak araştırılmaya başlanır. Bu dönemde ele alınan konular genelde; savaş, göç edip yeni bir hayat kurmaya çalışan insanların çektikleri acılar, yaşanan aşklar ve özlemlerden oluşmaktadır.

Harid Fedai, Mahmut İslamoğlu, Oğuz Yorgancıoğlu, Erdoğan Saracoğlu, Ali Nesim, Mehmet Yaşın, Gülgün Serdar, Suna Atun, Bülent Fevzioğlu, İsmail Bozkurt, Şevket Öznur ve Mustafa Gökçeoğlu Kıbrıs Türk Edebiyatı üzerine yaptıkları incelemeler ve edebiyat tarihi bakımından kaynak oluştururlar.

1.1.1.Kıbrıs Türk Edebiyatında Roman

Roman türü, Kıbrıs Türk Edebiyatına 19. Yüzyılın sonlarında İngiliz Sömürge Yönetimi'nin ilk yıllarında girdi. Kıbrıs Türk Edebiyatı Romanının ilk örneklerini 1890'lardan itibaren gazetelerde yayımlanmaya başlanmıştır.Muzaffereddin Galip'in, Bir Bakış adlı romanı Kıbrıs Türk basınında tefrika olarak yayımlanan ilk romandır. Roman ilk olarak Hacı Derviş Efendi'nin, Zaman gazetesinde 8 Ocak 1892'de tefrika edilmeye başlamıştır. Ancak Muzaffereddin Galip'in gazeteden ayrılması üzerine roman yarım kalır ve Yeni Zaman gazetesine geçerek romanı kaldığı yerden tefrika etmeye devam edilmiştir.Muzaffereddin Galip'in kısa bir süre sonra Kıbrıs'tan ayrılmasıyla da roman ikinci kez yarım kalır.(Atun, 2011, s.40)

Yine ilk önce gazetede tefrika edilen, daha sonra da kitap halinde yayımlanan ilk roman ise KaytazzâdeMehmed Nazım'ın, Yâdigâr-ı Muhabbet (1894) adlı eseridir. (Fedai, 2004, s.33)

Kaytâzzâde Mehmet Nazım'ın, Kıbrıs gazetesinde tefrika ettiği Leyle-i Visalile Mustafa Sadreddin'in, Zaman gazetesinde yayınına başladığı Sâika-ı Sevda adlı romanlar da ilklerden olup tamamlanamayanlar arasında yerini alırlar. (Fedai,2005, s.269)

Kıbrıs Türk romanının ilk örneklerini 1890'lardan itibaren gazetelerde görmeye başlanmıştır.Muzaffereddin Galip'in, Bir Bakış adlı romanı Kıbrıs Türk basınında tefrika olarak yayımlanan ilk romandır. Roman ilk olarak Hacı Derviş Efendi'nin, Zaman gazetesinde 8 Ocak 1892'de tefrika edilmeye başlamıştır. Ancak Muzaffereddin Galip'in gazeteden ayrılması üzerine roman yarım kalmış ve Yeni Zaman gazetesine geçerek romanı kaldığı yerden tefrika etmeye devam edilmiştir. Muzaffereddin Galip'in kısa bir süre sonra Kıbrıs'tan ayrılmasıyla da roman ikinci kez yarım kalmıştır. Yine ilk önce gazetede tefrika edilen, daha sonra da kitap halinde yayımlanan ilk roman ise KaytazzâdeMehmed Nazım'ın, Yâdigâr-ı Muhabbet (1894) adlı eseri olmuştur. Kaytâzzâde Mehmet Nazım'ın, Kıbrıs gazetesinde tefrika ettiği Leyle-i Visal ile Mustafa Sadreddin'in, Zaman gazetesinde yayınına başladığı Sâika-ı Sevda adlı romanlar da ilklerden olup tamamlanamayanlar arasında yerini almışlardır.

Tamamlanamayan romanları saymazsak, Kıbrıs Türk Edebiyatında roman türünde 1930'lu yılların ortalarına gelene kadar sadece KaytazzâdeMehmed

Nazım'ın, Yâdigâr-ı Muhabbet adlı romanının görmek mümkün olmuştur. İşte tam da bu noktada Kıbrıs Türk roman ve hikâyeciliğinin gelişmesinde Hikmet Afif Mapolar karşımıza çıkmıştır.(Atun, 2011 s. 15)

Kıbrıs Türk Edebiyatının bu ilk romanı, Türkiye'de yayımlanan Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan Türkçe'ye çevirdiği "Tercüme-i Telemak'tan" 31 yıl sonra Lefkoşa'da yayımlanmıştır.

Kıbrıs Türk Edebiyatında 1936 yılına kadar roman türü görülmez. Bu tarihte Hikmet Afif Mapolar'ın "Kahraman Kaplan" adlı büyük hikayesi tefrika olarak yayımlanmıştır. Hikmet Afif Mapolar modern roman formunda kitap olarak yayımlanan ilk yazar olmuştur. Mapolar Kıbrıs Türk Edebiyatına 4 romanı kitap olarak ve 10'dan çok romanı gazetelerde tefrika olarak kazandırmıştır.

Kıbrıs Türk Edebiyatının ilk modern roman ve öykü yazarı Hikmet Afif Mapolar'dır ve çok yönlü kimliğiyle dikkat çekmektedir. Birçok gazete ve dergide yayımladığı köşe yazısı, roman, öykü, oyun ve şiirleri yer almıştır. (Fedai,1997, s.271)

Kıbrıs'ın ilk batılı romancısı olan Hikmet Afif Mapolar, realist ve natüralist bir yazardır. Hikmet Afif Mapolar'ın, özel hayatında şahit olduğu bazı olaylara, eserlerinde temas ettiğini görürüz.

Kıbrıs'ın ilk batılı romancısı Hikmet Afif Mapolar, realist ve natüralist bir yazar olarak bilinmektedir. Hikmet Afif Mapolar'ın, özel hayatında şahit olduğu bazı olayları, eserlerinde görmek mümkündür.

Daha sonraki yıllarda da değişik yazarların romanları yayımlandı. Ancak bu yazarlar genelde bir, bazen iki roman yazdılar. İki'den çok roman yazıp da romancı sayabilecek yazarlar;

Özker Yaşın(4 roman), İsmail Bozkurt (4 roman), Özden Selenge (4 roman), Bekir Kara (4 roman) dır. Tijen Zeybek ve Tufan Erhürmandır.

1.2. HİKMET AFİF MAPOLAR'IN ROMANCILIĞI

1.2.1. HİKMET AFİF MAPOLAR'ın Kişiliği, Edebi Hayatı ve Sanatı

Kıbrıs Türk Edebiyatının ilk modern ve öykü roman yazarı olan Hikmet Afif Mapolar, 19 Mayıs 1919 yılında Girne'de doğmuştur. Hikmet Afif Mapolar'ın babasının adı Halil, annesinin adı Fatma'dır. Babası Girne'nin Türk muhtarıdır.

Dedesinin ismi de Afif'tir. Dedesi Afif Osmanlı İmparatorluğu'nun Kıbrıs'taki topçu yüzbaşılardanındır.

Yerli Rum halkı dedesine Mappo yüzbaşı derlermiş. Hatta Soyadı Kanunu'ndan sonra iyice araştırıp tarayan Mapolar, dedesinin adını ve lakabını bulunca en uygun olarak "Mapolar" soyadını almıştır.

Hikmet Afif Mapolar Kıbrıs Türk Edebiyatının ilk modern roman ve öykü yazarı Hikmet Afif Mapolar'dır ve çok yönlü kimliğiyle dikkat çekmiştir. Birçok gazete ve dergide yayımladığı köşe yazısı, roman, öykü, oyun ve şiirleri yer almıştır.(Fedai, 1997, s.271).

Mapolar, yazı hayatına 1931 yılında muhabir olarak "Masum Millet" gazetesinde başlamış ve daha sonra çeşitli gazete ve dergilerde köşe yazarlığı yaparak kendisi de gazete, dergiler çıkarmıştır. 1942 yılında "Halkın Sesi"nde başladığı gazetecilik mesleğini daha sonra Hürsöz, İkbâl ve kendi çıkardığı Devrim gazetelerinde sürdürmüştür.

Kendisine göre Kıbrıslıların efsane dergisi olan "ÇİĞ" in kurucusudur. (Mapolar, 2002a).

Hikmet Afif Mapolar, ayrıca "Memleket" adlı gazetesinde "Kıyamet" isimli bir roman dizisine başlamıştır. Fakat "Memleket" de diğer haftalık gazeteler gibi uzun ömürlü olmamıştır ve "Kıyamet" isimli romanı da yarım kalmıştır. Bir taraftan da ilk Sanat ve Edebiyat Antolojisi olacak olan "Çığ" çok titiz ve itina ile hazırlanıyordu. "Çığ", şairler, hikâyeciler ve denemeciler olarak üç bölüme ayrılıyordu ve Mapolar'ın hikâye bölümünde iki hikayesi bulunmaktaydı. (Mapolar, 2002b).

İlk sanat antolojisi olan "Çığ" Kıbrıs'ta olduğu kadar Türkiye'de de ilgi görmüş ve "Çığ" ile ilgili ilk eleştiriler Türkiye basınında çıkmıştır. Daha sonra bazı sanatçıların sanatla olan ilgisi çok uzun süreli olmadığı için "ÇİĞ"ın ikinci bir kez çıkması önlenmiştir.(Mapolar, 2002c).

Mapolar, basın hayatına, 1938 yılında Avukat Cengizzade Mehmet Rifat Bey'in çıkardığı Masum Millet gazetesinde başlamıştır. O yıllarda Haber gazetesine de yerel haberler yazan Mapolar, daha sonra Vakit gazetesine geçmiştir. Mapolar sırasıyla; Söz, Hürsöz, Halkın Sesi, Bozkurt, İstiklâl, Memleket, Kurun, Devrim ve Öncü, Kıbrıs Postası gibi gazetelerde de yazarlık yapmıştır. (An, 2005, s.314).Yazara

ait çok sayıda öykü, roman, şiir ve oyunlar da bulunmaktadır. Fakat basılı eserlerinden bazıları bulunamamıştır.

Kıbrıs'ın yetiştirdiği yazarlardan Ahmet Tevfik Efendi'den sonra, en çok eser vermiş, yazı yazmış gazeteci ve yazın sanatçısı Hikmet Afif Mapolar'dır.

Hikmet Afif Mapolar, yaşadığı dönemde yazıların da; Akdenizli Ozan, Hulki Sezai, Muzaffer Gökmen gibi bir sürü takma isim kullanmıştır.

Geçimini kitapçılık yaparak sağlayan yazarın çok az uyuduğu, çok okuduğu ve çok yazdığı bilinir. Yazılarının çoğu gazete sayfalarında kalmış, onlarca öykü ve bir kısmı tamamlanmamış romanlar ve efsanelerden oluşmaktadır.

1930 yılından ölümüne kadar yirmiye yakın gazete ve binlerce makale yazan Hikmet Afif Mapolar, 1989 yılında Girne de hayatını kaybetmiştir. (Mapolar, 2002d).

Hikmet Afif Mapolar, romancılığının yanı sıra Kıbrıs Türk Edebiyatında yazdığı hikâyeleriyle de tanınmaktadır. Hikâye yazmaya 1930'lu yıllarda İngilizce, Rumca ve Türkçe yayımlanan Embros adlı dergide başlayan Mapolar, Toprak Aşk (1943) ve Kahve Fincanındaki Aşk (1943) adlı eserleriyle Kıbrıs Türk Edebiyatının ve hikâyeciliğinin en üretken isimleri arasında yerini almaktadır.

Kıbrıs'ın ilk batılı romancısı olan Hikmet Afif Mapolar, realist ve natüralist bir yazardır. Hikmet Afif Mapolar'ın, özel hayatında şahit olduğu bazı olaylara, eserlerinde temas ettiğini görürüz. Oğuz Karakartal yazarın bu yönünü şöyle ifade eder:

“Hikmet Afif Mapolar'ın özel hayatında eğlence mekânlarına zamanla gidip gelmeye başladığına ve buralarda tanıdığı bar kadınlarının öykülerini dinlediğine dair Harid Fedai Bey'den aldığım bilgiyi göz önünde tuttuğumda, Diken Çiçeği'ndeki Deniz'in, Mısır'da, anne babasını kaybettikten sonra “bir barda çalışması, erkekleri eğlendirmesi,” kahramanın gerçek hayattan alınmış olması olasılığını yüksek kılmaktadır. Yazar burada kadının, genç kızların kötü yollara düşürülmesine tepki gösterir ve onları kullanan tiplerden nefret eder. Ali Nesim'in ifadesiyle “Mapolar bir feministtir. Kadın erkek eşitliğini savunur. Kadının alçaltılmasına kullanılmasına karşıdır.”(Karakartal, 2012, s.523).

Kıbrıs Türk Edebiyatında en çok roman yazan kişi olmuştur. Ancak bu romanlarının çoğu tefrika edildiği gazete köşelerinde kalmıştır. Kitap formunda basılan romanların sadece dört türü olarak kullanılmıştır.

“Vakit” gazetesinin çıkmaya başladığı devam ettiği günlerden bir gün savaşız günlerde camilerin minarelerinde ışıklar yakılmak suretiyle gün halka ilan edilmiş ve İngilizler gün batışı ile yatsı arasında yalnız bir geceye mahsus camilerde ışıkların yanmasına müsaade etmişlerdi. Ve Hikmet Afif Mapolar bu haberi “Vakit” gazetesinde yayımlamıştır.

O günlerde “Kök Nal”ı yazmaya başlamış fakat üretememiştir. Hiç düşündüğü gibi olmayan roman Mapolar”ı iki yıl meşgul etmiştir.

Aradan uzun yıllar geçtikten sonra Mapolar”ın “Hürsöz” de tefrika edilen “Kan Gecesi” adlı roman bugüne kadar kitap haline getirilmemiştir. Mapolar bu romanında yerel köyü ve onun meselelerini işlemiştir. “Kan Gecesi” gibi birçok romanı da günlük gazete sütunlarında kalmıştır. (Mapolar, 2002e).

Daha sonra Hikmet Afif Mapolar”ın “Mermer Kadın” isimli romanı filme çekilmek istenmişti. Fakat İstanbul”dan gelen çark film sahibi “Mermer Kadın” ile ilgili tüm hazırlıklar bittikten sonra ortadan kaybolmuş ve film Kıbrıs”tavizyona konulmamıştır. Mapolar daha sonra gittiği İstanbul”da da film ile ilgili bir şey öğrenememiştir.(Mapolar, 2002f)

Haberleri gözden geçiren MarskoVarloma(haberlerin uygun olup olmadığını gözden geçiren kişi gazeteyi gözden geçirmiş ve bu haberde nerelerin ışıklandırılacağı belli edilip, düşmana hedef gösterildiği için yayımlanmaması gerektiğini, savaş suçlusunu sayılabileceklerini söylemiştir. Ve o gün tüm “Vakit” gazeteleri toplanarak camiinin bahçesinde imha edilmiştir. “Vakit” gazetesinin kapanışı ardından bir duraklama yaşayan Mapolar, şiirden öyküye, öyküden de romana atlamış ve romanda kalmıştır. (Mapolar, 2002g).

Üretken bir yazardır. Şiir dahil edebiyatın hemen hemen tüm türlerinde eser vermiştir. 1989 yılında hayata veda etmiştir. Aşağıda belirtilen eserleri dışında değişik yayın organlarından roman uzun hikâye ve öykü türlerinde de eserleri vardır

“Meşale”, “Mucize”, “Altın şehir” gibi oyunlar yazarak içindeki birikimi yazıya dökmeye çalışan Hikmet Afif Mapolar, daha sonra şiire ağırlık vermiş fakat başarılı olamamıştır. Öykü de ise aradığını bulamamıştır. Roman da ise yaşı ilerlemesine karşın hala bocalamaktadır.

“Meşale”, “Mucize” ve “Altın şehir” isimli oyunlarından önce kitap yayımı deneyen Hikmet Afif Mapolar 1939 yılında “Kasırğa” isimli uzun bir öykü yazmıştır.

“Kasırğa” isimli öyküsü Mapolar”ın ilk öykü denemesiydi ve romantizm ile efsane karışımından oluşan bir öyküydü. Mapolar”ın otuz iki sayfadan oluşan “Son Çıldırış” isminde küçük bir öyküsü daha vardı. “Son Çıldırış” barlarda çalışan bir bar kızının öyküsüydü(Mapolar, 2002h).

O günlerde Kerime Nadir, Cahit Uçuk ve Sadullah Naci gibi yazarların romanlarını okuyan Mapolar, onların kaleminin etkisinde kalarak kaleme almıştı “Son Çıldırış”. “Son Çıldırış” tan sonra biraz daha uzun ve roman niteliğinde “Diken Çiçeği” isimli bir öyküsü daha vardı Mapolar”ın. Ve “Diken Çiçeğini” on altı sayfalık bölümler halinde on fasikül olarak yayımlamaya başlamış fakat dört ya da beş bölüm yayımlayabilmiştir. “Diken Çiçeği”nden sonra “Son Damla” isimli bir öyküsünü yayımlamaya başlayan Mapolar onu da tamamlayamayarak yarıda bırakmış ve daha sonra orijinallerini de kaybetmiştir. (Mapolar, 2002ı).

Mapolar”ın saydığı bu öyküleri ona göre en küçük değeri olmayan öyküleri idi. Daha sonra yazdıkları içerisinde de vardı bu tür öyküleri. Örneğin; “Mermer Kadın”, “Aşk Vadisi”, “Günah Cenneti”, “Aşk Yolu” gibi uzun sayılabilecek romanları da bunlar arasında sayılabilir. Daha sonraları Mapolar gerçek romanları saydığı “Kök Nal” ve “Üçümüz”ü yazmıştır. Mapolar”ın bu eserleri yıllar sonra bir şeyler söyleyip mesajlar veriyordu. (Mapolar, 2002i).

Hikmet Afif Mapolar, genel olarak romanlarının konusunu gerçek hayattan alarak yapmıştır. Kişilerin ruhi davranışlarını etkileyen onların kişiliklerini çizen çevre ve ortamın tanıtılmasına önem verilmiştir. Romanlarında betimlemeler yazarın gözüyle yapılmamış olup, kahraman gözüyle yapılmıştır. Ayrıca his ve hayale kapılmadan toplum gerçeklerini olduğu gibi yansıtmıştır.

Mapolar, sanat için sanat görüşünü savunmuştur. Sanat için sanat anlayışında, realizm akımı hem klasizme hem de romantizme bir başkaldırı olarak çıkmıştır. Bu akımda gerçeğin anlatılması için kişilerin psikolojileri, onların kişiliklerini etkileyen çevrelerinin tanıtımı, içinde buldukları ortam ayrıntılarıyla verilmiştir. Onun içinde betimleme realist yazarlarda en önemli anlatım biçimi olarak dikkat çeken yalnızca yaşananın anlatılmasına yönelik gerçekçiler, olaylar ve kişiler karşısında tarafsız olarak davranmışlardır.

Hikmet Afif Mapolar, eserlerinde kendi duygu, düşünce ve yorumlarını katmamıştır. Yine, gerçek hayatın anlatılması esas olduğu için eserlerinde toplumun

sıradan insanlarına rastlanılmıştır. Hikmet Afif Mapolar eserlerinde daha çok yaşamın olağan olaylarına yöneldikleri için çok basit bir konu bile alıp işlemiştir.

Mapolar, realizm akımında eser ile okuru baş başa bırakmak için kendini gizlemiştir. Bu özellikle klasizm akımına benzemiştir. Eserlerinde biçim kusursuzluğu çok önemli olmuştur.

Hikmet Afif Mapolar, realizm akımında kişileri tam anlamıyla insan olarak göstermiştir. Eserlerinde, çevresiyle, davranışlarıyla ve tutkularıyla en ince ayrıntısına kadar tanıtılan bir insan görülmüştür.

Mapolar, natüralizm akımında gerçeğin daha çok çirkin yönü ele almıştır. Realizm akımındaki gerçekler arasında seçme yaptığı halde bu akımda o özelliği görülmemiştir. Mapolarbu akımda, insanın duyguları, tutkuları, düşünceleri, eylemleri, soyunun ve içinde yetiştiği doğal ve toplumsal çevrenin etkisiyle oluşturmuştur.

Mapolar, natüralizm akımında yazar, kendi kişiliğini gizler, sadece olanları yazmıştır. Dilde sadeliği seçmiştir. Kahramanları hangi çevreden seçerse o çevrenin diliyle konuşturmuştur. Bu nedenle çoğu eserinde değiştirilmeden vermiştir.(An, s. 323, 2002)

Kıbrıs Türk Edebiyatının ilk modern roman ve öykü yazarı Hikmet Afif Mapolar'dır ve çok yönlü kimliğiyle dikkat çekmektedir. Birçok gazete ve dergide yayımladığı köşe yazısı, roman, öykü, oyun ve şiirleri yer almaktadır. Mapolar, Kıbrıs'ın gerçek anlamda ilk Türk gazetecisi olarak kabul edilen Ahmet Tevfik Efendi'den sonra, Kıbrıs'ın en çok yazmış gazetecisidir.

Hikmet Afif Mapolar eserlerinde Girne'nin birçok yöresini, doğasını ve insanlarıyla bahsetmiştir. Mapolar'ın gerçek ismi Muzaffer Gökmen olarak bilinmektedir. Mapolar'ın öykü ve romanlarını incelediğimizde efsaneleri, aşkları, balıkçıları, zanaatkarları ve çiftçileri ele almıştır. Akdeniz'in bütün karakteristik özelliklerini okurlarına sunmakla birlikte Girne'nin kızları, denizi ve sarhoş balıkçılarından söz etmiştir. Gerçek dünyadan çok hayal dünyasında yaşattığı insanlar; mutlu, dingin, tutarsız ve kaygısız olarak geçmiştir.

Hikmet Afif Mapolar romanlarında Afrodit'i işlemekle birlikte, yeni kadın karakterlere ondan esintiler vermiştir. Onların çocuklarına da "Afrodit'in piçi" şeklinde nitelendirmiştir. Ayrıca konularında en çok mitoloji, deniz, aşk ve insanı işlemiştir. Kıbrıs Türk Edebiyatındaki hayal gerçek ve tarih imge arasındaki paralellikten gelişen

olayları anlatmıştır. Yazara göre kader her şeyden önemli olduğunu ve onun için iki şey önemlidir; Deniz ve insan...("II. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildirileri Kitabı cilt III" 1998)

2. BÖLÜM

2.1.Asu'nun Dönüşü Romanının Yapısal Unsurları

2.2.Romanın Özeti:

Hikmet Afif Mapolar Asu'nun Dönüşü romanında ilk olarak eski romanlarına yer vererek başlamıştır. Potuğun Pembesi ve Kehribar romanları ile birleştirerek okurlara sunmuştur. Roman Potuğun Pembesi'nin ölümünden başlayarak Kıbrıs'ın doğal güzelliklerini aktaran yazar kısa kısa kesitler vererek romana giriş yapıyor. Kıbrıs'a ait efsaneler, masallar, öyküler ve desatanlara yer veren Mapolar bu kez farklı bir konu ile karşımıza çıkıyor.

Romanda özellikle efsanelere değinen yazar, efsaneler hakkında ayrıntı vermeden sadece başlıklar vererek okuyucu da merak uyandırıyor, onları araştırmaya teşvik ediyor. Ada hakkında bu kadar ayrıntı verdikten sonra başkarakter Asu hakkında bilgi vermeye başlayan Mapolar, gerçek hayatta yaşanan bir roman olduğunu vurgular romandaki karakterler içine girmeye, onları adeta yaşamamızı istemektedir.

İlk olarak Adaya çoğu kez gemi seferlerine değinen Mapolar Asu'yu da bu gemi ile birlikte Adaya dönüş yaptırıyor. Asu'nun adaya gelmesiyle adeta adanın havası değişiyor, sanki herkesin başına bir felaket, uğursuzluk geleceğine inanıyorlardı. Asu'nun dönüş yapması kasabaya eski günlerin geldiğini düşünenler bile vardı. Kasaba da Asu diye biri vardı ama kimse kim olduğunu bilmiyordu, Asu adeta yarım kalmış bir öykü gibiydi. Herkes bu aşkı hiç bitmemiş gibi sanki ilk günkü kadar mutlu ve mesut yaşadıklarını düşünüyorlardı. Kasaba da Girne Hastanesi'nin başhemşiresi LadyToga ve onun hemşire ekibi de kasabanın dikkat çeken bir diğer yüzüydü. O da Asu gibi gizemli biriydi onun adını "Mermer Kadın" a çıkarımlıydı. Çünkü

konusmasıyla ve duruşuyla tıpkı bir mermer kadar sert ve soğuktu. Romanın bir diğer başkarakteri İlhan Yüce ise Kasabanın Muhtarı Hamit Bey'in ve Latife Hanım'ın oğludur. Aslında İlhan Yüce yazar Hikmet Afif Mapolar'ın kendisidir. İlhan Yüce bu romanda kendi aşkı olan Asu'yu bize anlatıyor. Asu, İlhan Yüce'nin ilk aşkı ve bu aşkı herkes bilsin öğrensin diye bu romanı yazmıştır. Bu roman birçok bilinmeyen yönünü anlatmıştır.

Romanda bir yazar olarak karşımıza çıkan İlhan Yüce adeta romanda roman yazar. Yazar Hikmet Afif Mapolar, çoğu romanlarında takma isim kullanmıştır. Asu'nun Dönüşü romanında ise İlhan Yüce olarak karşımıza çıkmıştır. Bize romanın akışına göre seyir değiştirir. İlhan Yüce'nin en yakın arkadaşları Yılanlı Recep ve Kuşçu Şükür Osman Efendi ise başka bir karakterle karşımıza çıkarılır. Yılanlı Recep adı üstünde adada çeşitli yılanları besleyip adeta onlarla aşk yaşayan bir tiptir, Kuşçu Osman Efendi ise çeşit çeşit kuşları olan ve o kuşlarla aşk yaşayan bir tiptir. Romanın birçok sayfası kayıp olsa da çok karışık bir yapısı vardır. Asu kasabaya döndüğü günden beridir birçok durum değişmiştir. İlhan eski aşkı Asu'yu bulmanın mutluluğu sarmıştır. Asu'nun dönüşü ile birlikte birçok gizli kalmış bilgi açığa çıkmıştır. Ancak İlhan Yüce dışında başka karakterlerde Asu'ya aşık olmuştur. Bunlardan İlhan Yüce'nin babası Muhtar Hamit Bey ve Ressam Sabri bilinmektedir. LadyToga'nın aslında Asu'nun kızı olduğunu adının ise Banu olduğunu açıklamıştır. Yazar İlhan Yüce'nin romanında birçok gizli bilgiyi ortaya çıkmıştır.

Asu kasabada farklı yerlerde ortaya çıkmış ancak tam olarak kimseye görünmemiştir. Framolu evi ise defalarca yakmıştır. Kendisini hep geri plana çekmiştir. Asu eskiden çok hareketli bir kadındı ancak dönüş yaptıktan sonra daha yavaş, ağır başlı, kendinden emin bir kadın olmuştur. Artık ne yapacağını iyi bilmektedir. Ressam Sabri, Muallim Selim, Kuşçu Osman Efendi, Yılanlı Recep ve İlhan Yüce çok iyi arkadaşlardır. Hergün birlikte yeyipbilikte içmişlerdir. Asu'da bir zamanlar bu gruba dahil idi ancak zamanında gittiği için yolları ayrılmıştı. Asu geri dönüş yaptığında ise tekrardan aralarına girmek istiyordu.

LadyToga kimsesiz bir kadındı Girne Hastanesi'nde başhemşireydi. İngiltere'de büyümüş orda eğitim almıştır. Tam bir İngiliz Hanımefendisiydi. İlhan Yüce, LadyToga'dan hoşlanıyor ancak LadyToga İlhan Yüce'nin duygularına kaşılık vermiyordu. LadyToga Girne Hastanesi'nin kapısının önünde sepetin içinde bir bebek bulur. Bu bebeğe tıpkı kendi çocuğu gibi bakıp ona annelik yapmıştır. Çocuğun ismi

Toni'dir. Toni kasabanın en sevilen çocuğudur. Adeta kasabanın maskotu durumdadır. Roman karakterlerinden Çilli Zehra ise argo tabiri ile genel ev işletmektedir. Mahallede adı çok kötü kelimeler içinde geçmektedir. Asu sürekli Çilli Zehra'nın evini yakmıştır. Ayrıca kasabada birçok farklı karakterlerden de bahsetmiştir. Bunlara örnek verecek olursak; Dede-torun Kakkari'nin ölümü onları Asu'nun öldürdüğünü düşünmektedirler.

Ayrıca MavroEleni karakteri ise kasabada yaşayan Rum bir vatandaştır. Papazın kızıdır. Türk kökenli olan Türk Ali'ye aşık olmuştur. Rum kanunları gereği Rum bir kızın Türk ile evlenmesi yasaktır ancak Türk Ali Hristiyan olursa bu şekilde evlenmesine izin verilir. Türk Ali'de dinini değiştirip MavroEleni ile evlenir Lale adında bir kızları olur. Lale kasabanın adeta şeytan diye tabir edilen kız olarak geçmektedir. MavroEleni kasabada gizli kalmış haberlerin çoğunu bilmektedir. Bu haberleri ise yalnızca İlhan Yüce bilmektedir ve yazdığı kırmızı kaplı kitapta da herşeyi yazmıştır. MavroEleni bu haberlerin ortaya çıkmasını istememektedir. Bu yüzden İlhan Yüce'yi kaçırmıştır. Polislerin bulamayacağı yerlere götürmüştür. Sırasıyla önce Templos'a, St. Hilarion, Karmi, Beşparmak Dağı'na vb. yerlere kaçırmıştır. Asu'da İlhan Yüce'yi takip etmiştir. Çünkü onu hala ilk günkü kadar seviyordur. Onu bir kez kaybetmişti onun için de ikinci defa kaybetmek istemiyordu. Polis Başağa ile yola çıkmış yolda birçok macera atlamıştır. Yolda Leyla ile Mecnun masalına da değinilmiştir. Asu İlhan Yüce'yi bulduktan sonra asla ayrılmak istememektedir.

Asu ise artık LadyToga ile yüzleşmeye hazırdır. LadyToga'ya onun kızı olduğunu Çoban Kerim'inde Babası olduğunu söylemiştir. Çoban Kerimde erkek kardeşi olduğunu söylemiştir. Ancak LadyToga bunları kabul etmemiştir. Onları adeta retetmiştir. Kendisine yapılanları unutmamıştır. Daha bebek iken yetimhanenin önüne bırakılmıştır. Bunların intikamını alıyordu.

Yılanlı Recep ve Kuşçu Osman Efendi ise Karıları Dul Emine ve Memesiz Emine ise kasabanın en dedikoducu insanları olarak geçmektedir. Romanın sonlarına doğru Yılanlı Recep'in yılanlarından patsali ve kara hem Kuşçu Recep'i hem de Yılanlı Recep'i boğarak öldürmüştür.

Allı ise İlhan Yüce'nin atıdır. İlhan, Asu ile sevgili dönemlerinde beraber gezmek için bu atı almışlardı. Allı çok asil bir attır. İlhan ve Asu için herşeyi yapar tıpkı bir insan gibi onları koruyup kollamıştır. Dilşat gizli bilgileri ortaya çıkarmasını

diye İlhan Yüce'yi öldürmek istemişti. Allı bunu hissetmiş ve Dilşat'ı öldürmüştü. Bu öldürüşü ilk defa yapmıştı. Polis Başağa Allı'yı cezalandırmış fakat Allı kaçmıştı.

Polis Başağa ise kasabadaki düzeni sağlıyordu. Sami Çavuş ve Kamil Onbaşı ile birlikte asayiş sağlıyorlardı. İlhan Yüce'nin kaçırılışı ile ilgileniyor kasabada ki tüm suçluları tek tek sorguluyorlardı. İlhan Yüce'nin Babası Muhtar Hamit Bey ve annesi Latife Hanım kasabanın en eski kişilerindendir. Ancak Muhtar Hamit Bey karısını çok sevmektedir. Ancak karısı oğlunu daha çok sevmektedir ve Asu'dan ayırmak istemiştir. Muhtar Hamit Bey ise Asu'dan hoşlanmaktadır çünkü karısına çok benzemektedir. Latife Hanım ise bu durumdan rahatsız değildir. İlhan Asu'yu sevdikten sonra namazında olan Latife Hanım herşeyi bırakmış sinirleri bozulmuş artık içki içen küfür eden bir kadın olmuştur.

Çingene kızları ise kasabanın bir köşesinde yaşıyorlardı. Çok pis kokuyorlardı. Kendileri çalıp kendileri oynuyordu.

Artık romanın sonlarına doğru hereşy yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. İlhan Yüce ile Asu artık birbirini eskisi gibi seviyordu tekrardan herşeyi yaşamaya hazırdılar.

Romanda adanın birçok güzelliğine de değinen yazar adanın zengin kültürüne, yemeklerine, insanlarına da değinmiş dikkat çekmiştir. Eserdeki şahısların tek yönlü, yalın insanlar olduklarını söylemek mümkündür. Şahıslar kolayca iyiler ve kötüler olmak üzere sınıflandırılabilir. Eserin ikinci bölümü olarak tasarlanan İlhan Yüce'nin romanında anlatılanlar bu iyi-kötü tasnifini eserin merkezinde yer alan şahıslar açısından çarpıcı bir şekilde değiştirir.

Ayrıca Kıbrıs'ın birçok bölgesine de değinmiştir. Bu bölgelerin hepside efsaneler ile doludur. Bunlardan; Zeytinlik Köyü, St. Hilarion, Beşparmak Dağı, Karmi vb. yerlerden bahsetmektedir. Efsaneler yanında eski masal ve hikâyelere de değinmiştir. Örnek olarak ise; Leyla ile Mecnun, Keren ile Aslı ve eski romanlarından Kehribar ve Potuğun Pembesi'ne yer vermiştir. Asu'nun Dönüşü romanında Potuğun Pembesi Asu'nun teyzesidir. Her romanında bir önceki romanını övmüştür.

İlhan Yüce bu romanı yazarken hem bilinmeyenleri ortaya çıkarmak, Asu gibi bir kadını anlatıp ona aşık olmanın nasıl bir duygu olduğunu vurgulamak hem de Kıbrıs adasının doğal güzelliklerini ortaya çıkarmak için yazmıştır.

Romanda bu kurgunun romanda simetrik bir yapı bütünlüğü meydana getirdiğini belirtir. Romanda kişilik olarak belirgin bir değişim yaşayan tek şahıs İlhan Yüce'dir. Asu'nun yaşadığı değişim ise anlatıcı tarafından yalnızca bir cümle ile belirtilir. Hikmet Afif Mapolar bu romanında da Kıbrıs'ı ve Girne insanını içinde bulunduğu sosyo-ekonomik şartları da içeren genel bir yaklaşımla okuyucuya yansıtmıştır.

Romanda geçen kasabanın sıkıntıları İlhan Yüce'nin romanı vasıtasıyla ortaya konmuştur. Bu tavrı, Kıbrıs da yaşayan halkının sıkıntıları tespit noktasında bir yardım ya da mevcut tespitleri ülke sathında delillendirme olarak okumak mümkündür. Ayrıca eserde önemli bir yer tutan işlemeyen devlet bürokrasisi ve onun merkezindeki insan tipi Asu'nun Dönüşü tüm gerçekliğiyle mevcuttur.

Ancak romanın yazılış döneminden kaynaklanan bir durum ise; Rum'lar ile Türk'ler barış içinde yaşamaları yediklerinin içtiklerinin ayrı gitmemesi ve birbirlerini çok sevmeleridir. 1945'li yıllarda herşey barış içinde yemekler, müzikler ve muhabbetler aynıdır.

Roman sonlara doğru Asu'nun artık o eski Asu olmadığını ve kendine İlhan ile birlikte bir hayat yaşamak istediğini söyleyerek İlhan ile birlikte herkesi herşeyi geride bırakarak bir gemiye atlayarak bir bilinmeyene doğru yola çıkarlar. İlhan Yüce yazdığı romanı da Akdeniz'in serin sularına bırakır. Hiçbir şekilde o gizli bilgiler açığa çıkmaz büyük bir sır gibi kaybolmuştur. En sonunda da Mersin'den gelen malların, yiyeceklerin, ev eşyalarından bahsetmektedirler. Akdenizli balıkçılardan ve yaşayıştan gerçek alıntı yaparak anlatmıştır.

2.3. Kişiler

Karakterlerin, anlatmaya bağlı metinlerde büyük bir yeri bulunmaktadır. Yazar karakter seçimi ile birlikte romanın konusunu ve anlatmak istediğini karaktere vereceği özellik veya özelliklerle bağdaştırır. Karakter bir tiptir ve her tip bir karakter niteliği taşır. Karakter, yazarın bizlere vermek istediği mesaj ve okur arasında bir köprü niteliğindedir.

Dolayısıyla karakterler aracılığı ile bir olay süregelir ve ardı ardına gelen durumlar ile birlikte bir konuya hakim olacak şekilde anlatılacak olan durum veya durumlar okura sunulur. Edebiyat toplumun aynası niteliğindedir. Toplumu anlatmak

için edebiyata başvurulmuştur. Toplumun bireylerine yakın karakterler oluşturmak, anlatılan konuyu gerçek ile aynı kılar. Toplumun tiplerini anlatmaya bağlı metinlere aktarmak o yapıtı gerçeğe çevrili, gerçekçi bir durum vaziyetine getirir. Karakterler arasındaki çatışmalar, ruhsal durumu oluşturur. Bu da bireylerde ortaya çıkmış ruhsal durumun göstergesidir. Karakterler arasında zıtlık ve anlaşma durumları vardır. Bu vaziyet metinlerdeki karakterlerin dilek ve isteklerinin yarışmasından ortaya çıkar. Karakterlerin çatışmaları ile birlikte olaylar oluşmuştur.

Romandaki karakterler şunlardır: Potuğun Pembesi, Çingene, Kuşabbi, Kehribar, Asu, LadyToga, İlhan Yüce, Yılanlı Recep, Osman, Fahim Bey, Bıçaklı Eleni, Çoban Kerim, Kaptan Nuh, Kaptan Kakkari, Kevser Hanım, Yıldız Ana, Hristosu, Seyhan Bey, Meryem Hanım, Ayvaz Hanım, İhtiyar Davlos, Dul Emine, Nikita, Sofia, Geham, Toni, Ressam Sabri, Eleni, Öğretmen Selim, Dilşat, Madam Maria, Sami Çavuş, Kamil Onbaşı, Başağa, Patsalli, DespinaNikita, Muhtar Hamit Bey, Dede ve Torun Kakkari, Latife Hanım, Memesiz Emine, Dul Emine, Lale, Kul Mazlum, Allı, Türk Ali, Mecnun ve Murat Ağa'dır.

Potuğun Pembesi, güzel bir kadındır ama ufak tefektir ve çakır bakışlıdır. Sırma saçlıdır. Mezarı Kutsal İncir Ağacı altındadır. Ermişlerden olduğu iddia edilmiştir. Çingene kızları, pis ve bakımsız kızlardır. Bütün gün dans ederler. Göçebe gibi her yerde yaşarlar. Kuşşabi, iri yarı biridir ama kolayca ateşlenen birisidir. Kehribar, falcı bir kadındır. Her yerden kadınlar fal baktırmak için yanına gelirlerdi. Asu'ya karşı içinde çılgınca bir özlem vardır. Çok yavaş biridir. Ermişlerden biri olarak geçer.

Asu, herkesi kendisinden yasaklamıştır. Taptaze tıpkı bir çiçek gibi gül yanaklı, ela gözlü, baktıkça insanı yakan güzel bir kızdır. Ama şeytan bir tarafı vardır. Romanın başkarakteridir Herkesle flört etmiştir ancak Kul Mazlum'dan iki çocuğu vardır. LadyToga ve Çoban Kerim'dir. LadyToga (Banu), Asu ile Kul Mazlum'un kızıdır. Girne Hastanesi'nin başhemşiresidir. Çok güzel birisidir. Annesinden İntikam almak istiyor. Toni adında bir çocuğa bakmıştır. İlhan Yüce, Muhtar Hamit Bey ve Latife Hanım'ın oğludur. Romanı yazan kişidir, Asu'ya âşıktır. Aynı zamanda Allı atın sahibidir. Kasabanın en yakışıklı adamıdır. Yılanlı Recep, Yılanları çok sevmektedir. Dul Emine'nin kocasıdır. Yılanları tarafından öldürülmüştür. Osman, Yılanlı Recep'in arkadaşıdır. Memesiz Emine'nin kocasıdır. Recep'in yılanları tarafından öldürülmüştür. Fahim Bey, romanda önemli bir rolü vardır. Bıçaklı Eleni, kocasının

öcünü almak istemiştir. İlhan'a aşık olmuştur. Ancak kızı Lale tam bir canavardır. Çoban Kerim, genç ve evliya birisidir.

Asu ve Kul Mazlum'dan olma LadyToga'nın kardeşidir. Kaptan Nuh, romanda Akdeniz'in özelliklerini anlatmaktadır. Kaptan Kakkari, Kaptan Nuh'un yardımcısıdır. Kevser Hanım, çok sert ve sinirli bir kadındır. Nuh Kaptan'ın karısıdır. Yıldız Ana, romanda Asu'ya yardımcı olmuştur.Hristosu, kilisenin papazıdır. Seyhan Bey, uzun boylu bir adamdır. Meryem Hanım, Kasabanın en dedikoducu, en fethan kadınlarından biridir. Ayvaz Ömer, sinirli her şeyi kıran döken birisidir. Tunç gibi adamdır. İhtiyar Davlos, Çok içki içen birisidir. Dul Emine, yetimdir. Genç yaşta dul kalmıştır. Nikita, sarışın bir kızdır. İyi İngilizce konuşan biridir.

Sofia, Girne Hastanesi'nin hemşiresidir. LadyToga'ya hayrandır. Geham, hem düşünceli, hem de öfkeli birisidir. Cesur ve yürekli bir kadındır. Toni,LadyToga'nın baktığı çocuktur. Kasabadaki herkes ona bayılır. LadyToga'yı annesi olarak görür. Ressam Sabri, romanın ressamıdır. LadyToga için anne ve babasının resmini çizmiştir. Ama LadyToga onları yakmıştır. Fehim Bey, romanda önemli bir karakterdir.Eleni, Türk Ali'nin karısıdır. Lale isminde kızı vardır. İlhan'ı roman yazmasın diye kaçırmıştır. Öğretmen Selim, Karamsardır. İçine kapanıktır. Roman karakterlerinin en yakın arkadaşıdır.

Dilşat, deli bir kızdır. Madam Maria, romanda önemli bir karakterdir. Sami Çavuş, karakolda görev yapmaktadır. Kamil Onbaşı, karakolda görev yapmaktadır. Başağa, karakolda görev yapmaktadır. Baş Komiserdir.Patsalli, romanda Recep'in en sevdiği yılandır. DespinaNikita, Girne Hastanesi'nde hemşiredir. Muhtar Hamit Bey, İlhan Yüce'nin babasıdır. Kasabanın muhtarıdır. Karısı Latife'yi çok sever ama Asu'ya da hayrandır. Dede ve Torun Kakkari, kasabanın önemli kişileri olarak geçmektedir, romanın seyrini değiştirmişlerdir. LadyToga tarafından keşfedilir.

Latife Hanım, İlhan Bey'in annesidir. Muhtar Hamit Bey'in karısıdır. Asu'yu sevmiyordur. Önceden namaza düşkün olan bu kadın daha sonra tam tersi bir yaşam sürmüştür.Memesiz Emine, Osman'ın karısıdır. Kasabanın dedikoducusudur. Dul Emine, Osman'ın karısıdır. Kasabanın dedikoducusudur. Lale,Eleni ve Türk Ali'nin kızıdır. Mahallenin şeytanı olarak nitelendirilir. Kul Mazlum, Asu'nun ilk sevdiği kişidir. LadyToga'nın babasıdır. Allı, Asu ve İlhan'ın atıdır. Türk Ali,MavroEleni ile evlenmek için dinini değiştirmiştir.

Lale adında bir kızı vardır. Mecnun, Asu'nun İlhan'ı bulmasında yardım eden Kalebentler'in koruyucusudur. Murat Ağa,romanda bir karakterdir.

2.4. ZAMAN-MEKAN

Olay Kıbrıs'ta geçmektedir. Özellikle Kıbrıs'ın Girne kasabası bu romana konu olmuştur. Romanın bir Kıbrıs romanı oluşu ile romana o yere ait mekanlar verilmesi romanı gerçeğe yaklaştırır. Romanda olan mekanlara örnek verecek olursak: Girne, Murat Ağa, Karmi, Beşparmak Dağları, Girne Hastanesi, Girne Kordon Boyu, Girne Kalesi, Lefkoşa gibi mekanlardır.Girne mekanı romanda sık geçen bir mekan ismidir. Bunun Hikmet Afif Mapolar'ın Girne doğumlu olmasının yüksek bir payı vardır.

Girne daha çok doğası, güzelliği, kokusu, huzuru, aşklar, efsaneler ve masallar diyarı olması ile bahsedilirken, bir yandan da havasının nemli olduğundan, zamanla iyi insanların yaşadığı yerken bozulan bir yer olmasından, baykuş seslerinin rahatsız ediciliğinden de bahsedilir. Mapolar'a göre Girne tam bir yaşanılacak vaziyette bir yer olarak aktarılmıştır. Girne'deki deniz ve hava ile birleşen kokunun verdiği huzur pek çok yerde vurgulanmıştır. Olayın içinde bulunduğu zama dilimi olan akronik zaman (içinde bulunduğu zaman dilimi) kullanılmıştır. Romanda olaylar üç-dört günlük bir süre içinde gelişir. Ancak İlhan Yüce'nin yazdığı roman yaklaşık otuz beş yıllık anıları anlatmaktadır. Romanda Türkler ve Rumlar barış içinde yaşadıklarını görmekmümkündür.Kıbrıs Türk Edebiyatı romanlarında genel olarak, hep zaman tekniği kullanılsa da hep şimdiki, geniş, gelecek ve geçmiş zaman olarak kullanılmıştır.

“Kakkari'yi sıkan, zaman zaman düşündüren bir başka yolcu daha vardı “Boncuk”ta. Çocukların büyümesine yaşlıların kocamasına, bir çocuğun da öbür dünyaya göç edişlerine karşın, Potuğun Pembe'nin kızı Asu hala daha taptaze, tıpkı bir çiçek gibi, gül yanaklı, ela gözlü, baktıkça insanı yakan güzel ve tazeydi.”

“Çünkü kasabanın Türkleri ve Rumlar şarap kadehlerine baktılar sanki denizden getirdikleri balıklarla birlikte oturuyorlar, birlikte kalkarlardı içki sofrasından. Meyhaneler Türküdü, Rumundu. Ayır gayrı yoktu. Çoğu kez kadınların bile paylaştıkları olurdu. Bu canciğer adamların, birbirlerine karşın kötülük akıllarının ucuzdan bile geçmezdi.”

“Yukarı Girne’ye doğru at al ilk kez giriyordu Girne’nin sokaklarına. Tehlikeli bir yolculuk başlıyordu onlar için. Bu maviliklere doğru mavi bir uçuştı hep maviler içerisinde Beşparmak dikilmişti karşlarına ama aşabilecek yürekleydiler attılar onları karanlığa yararcasına maviliğe bakmadan rüzgarın kanatlarına kaptırmışlardı kendilerini. İçlerinde yalnız sevincin korkusu vardı.”

Asu’nun Dönüşü romanında mekanlara örnek olarak;

Girne Hastanesi:

Romanda anlatılan olayların geçtiği ilk mekân Girne Hastanesidir. Roman da yazar birçok mekândan bahsetmiştir. Ancak en çok Girne’yi konu almıştır. Karakterlerin gerek mekân da konuşmaları gerekse yaşanan olaylar bu mekânlar ve çevrelerinde gerçekleşmiştir. Romanda karakterler tek bir yerde rollerini gerçekleştirmemiştir. Yazar bize özellikle yaşanan olayları okura yansıtmak için sürekli olarak yer konusunda bilgi vermiştir. Ayrıca okura mekân konusunda çeşitli sorular yönelterek yer bilgisini hafızalarda taze tutmak istemiştir. Girne Devlet Hastanesi şu an Akçiçek Hastanesi olarak geçmektedir. Romanın başkarakteri Lady Toga bu hastanenin başhemşiresidir.

Örnek olarak:

“İki koğuşlu hastane olmalarına karşın, görünümüyle birlikte çehresi de değişmişti Girne Hastanesinin, Hastane dışındaki çiçek bahçeleri, fıskıyeli havuzlar, çiçek tarlaları bir küçük cennet oluşturmuştu Girne Hastanesinde. Bir tek hekim, bir tek eczacı ve on kadar kadınlı, erkekli hemşire ile sürdürülüyordu idaresi Girne Hastanesi’nin.”

İncir Ağacı:

İncir Ağacı Türk, İsveçli ve Rum’dan oluşan ekip adada sık sık gezintiyeye çıkıp Pareklişa köyü yakınlarında İncir Ağacı var idi. Andoliniga türü bu incir ağacından başka yerde yokmuş. Taşkent’te bu İncir Ağacı yetiştiren bulunuyordu. Ağacın kökünde 3 (üç) tane ceset bulunuyordu. Bu kişinin cesetinden türemişti bu ağaç. Romanda Kehribar ve Potuğun Pembesi’nin mezarı incir ağacının altındadır ve ermişlerin olduğunu düşünüp dilek tutuyorlardır.

Örnek olarak:

“Bilmezsın sen kızım. Bu ağaç başka ağaç bir ağaç. Gerçi incir ağacı ama kutsal bir ağaç bu. Duaların burada kabul edilir. Arayışların burada sonuca ulaşır. Mutsuzlar burada mutlu olur. Dua ağacı bu, yalvarış ağacı bu sonra da niyaza dönüşür ve istemlerin gerçekleşir. Belki bugün değil belki de yarın değil ama bi gün gelir mutlaka gerçekleşir.”

Dua Taşı:

Romanda Kehribar ve Potuğun Pembesi'nin mezarı başında dua ederler. Dualarının kabul olacağına inanılır. Ermişlerin mezarı olarak da geçmektedir.

Örnek olarak:

“Karakız” daki “Dua Taşı” Çingene orospusunun mezar taşıymış. Adaklar tutulmuş bu taşın üstüne. Kandiller mumlar yakılmış. Şanodan, şantözlükten Ana Erişmişliğe.

Karmi:

Kıbrıs'ın İngiliz sömürgesi altında bulunduğu dönemlerde Beşparmak Dağları'nın çam kokulu yamaçlarına zarif villalar inşa etmiştir. Bu Köye Karmi denir.

Örnek olarak:

“Karmi'ye doğru çevrili. Dilşat atın üzerinde somutmuş, küskün oturuyordu ama Eleni neredeyse sevinçten kakahalarla gülecekti.”

Kalebentler Evi:

Osmanlı döneminde uygulanan bir cezadır. Suçlu bulunan kişi bir kaleye gönderilir ve gönderildiği kaleden çıkamaz

Örnek olarak:

“Her akşam, aynı vakitte bir beyaz atlı görünüyordu Kalebentler Evi'nin dik yokuşunda. Alaca karanlığın içinde pırlıl pırlıl uçarcasına çıkardı yokuşu bu Beyaz atlı sanki Akdeniz'den çıkmış yorgun bir hali vardı atın üzerindeki kısım saçlarından mavi

sular dökülür gibi olurdu eve yaklaştıkça gözleri ışık saçarcasına sağı solu aydınlatır gibi olurdu hem atın hem de kızın.”

Framolu Ev:

Romanda Kehribar, Potuğun ve Asu'nun kullandığı ev olarak geçmektedir.

Örnek olarak:

“Dört duvar bile fazlaydı onun için. Hep kökünü kazıyorlardı potuklarını pembenin ve Framolu evin. Bu kez de Asu’ları mı kazmak istiyordu insanlar? Fakat insanların nesine? Ne umurunda Framolu Ev’den potuktan ve pembeden insanların. Toprağı da yakamazlar söküp alamazlardı ya? İşte o zaman yaşayacaktı Framolu Ev’le birlikte potuklar pembeler ve Asu’lar...”

Karakız:

Girne'nin kayalıklarında sadece gündüzleri çobanlar dolaşmış. Bu bölgede geceleri cinler toplanmış, at üzerinde davar güden Karakız adıyla bilinen çobanın kızı var imiş. Karakız koyda yıkanır orda gördüğü bir adamı sevmiş ve onunla evleneceği gün bu koya gelmiş ve koydaki girdap kızı yutmuş bir tek geriye duağı kalmıştır.

Örnek olarak:

“Dipten gelen dalgalar önce toprağı yırttı, parçaladı. Sonra da kayaları. Ardından da ağaçlar devrildi. Templos bir kez daha fırtınadan batıyordu. İlk kez değildi bu. Tarih boyunca batmış çıkmış Temp. Adını da fırtınadan alıyordu. Ardından da “Karakız” evleri, mandıralarıyla birlikte sel sularıyla denize sürüklenmişti. Doğuda fırtına, Batıda fırtına birleşince sel olurmuş... Yıllarca böyle olmuş, böyle gelmiş, böyle gidiyordu.”

Beşparmak Dağı:

Kuzey Kıbrıs'ın en önemli sembollerinden, Beşparmak Dağı'nın oluşumu ile ilgili farklı efsaneler anlatılmaktadır. Genellikle bu efsanelerde, “Aynı kıza aşık olan iki gencin kavga etmesi ve dağa dönüşmesi” olgusu vardır.

Örnek olarak:

“Şimdi Beşparmak’tan fırlatılan bu çamur onun yüzüne yapışmıştı. Güzelliğin, gençliğin şuhluğun yerini artık bu ihtiyar çamur almıştı. Bir süre önce o da sürdürecekti saltanatını insanda ve en sonunda insanla birlikte yeni baştan yoğrulacaktı toprak ve çamur.”

Girne:

Girne eski liman bölgesi, Kale ve çevresini yeniden Lüzinyanlar ve Venedikliler tarafından geliştirilmiştir. İngilizler tarafından düzenlenmiştir. En önemli sembolü tarihi limanıdır.

Örnek olarak:

“Dağ rüzgarlarının, fırtınalı deniz dalgalarının aralıksız kucaklaşıp kucaklaşıp öpüştüğü vadiler yöresi Girne. Günahların, tövbelerin, yaşamın kaynaştığı şehir Girne. Balık kızların, ahtopot kızların renk renk kümelediği balıkçılar köyü Girne.”

Kale Tarlası:

Romanda Çingene kızların yaşadığı yer olarak geçmektedir. Kale tarlası olarak bahsedilen yer Girne kalesinin dış avlusudur.

Örnek olarak:

“Islıklar attılar, türküler söylediler. Önce mağaraları taşladılar, sonra da denizi. Ses gelmedi Kehribar’dan. Hep birlikte “Kale Tarlası” ndaki çadıra koştular. Bomboştur çadır. Kale ardını yokladılar.sahilden “Karakız”a kadar yürüdüler. Arklar aşıldı, dereler çınlatıldı ama, Kehribar’ın izine rastlatılmadı.”

Püsküllü:

Püsküllü çapkın biri olup sayısız kızlarla sevişirdi. Onun sevgisinden ölen kızlar vardı. Balıkçılar bulup getirmişlerdi onu bulmasalardı denizlere gömülmüş olacaktı. Gaddar olmasına gaddardı ama kayboluşundan sonra tüm kızlar gözyaşı dökmüştü. Püsküllü’nün başak tenlisi öldüğü için hayata yeniden tutunmak istiyordu.

Yeniden kendine gelmişti yeniden canlanıyordu Püsküllü'nün bereketli toprakları arpaları, buğdaylar yetişiyor fakat artık güller, çiçekler açmıyordu.

Örnek olarak:

“Ve dolaştı ardı sıra söylenceler “Karakız” dan “Püsküllü” ye “Püsküllü” den “Girne” ye, oradan kentlere, köylere kadar yayıldı Çingene Kızı ile Çoban öyküleri, masalları.”

Yılan Adası:

Girne 'nin üst tarafında yer alan adacık bir zamanlar ülkeyi yöneten Kral'ı o adada yaşayan yılanların yemesi üzerine yılanın karnında ortaya çıktı.

Örnek olarak:

“Baskın ve saldırı neredendi? “Yılan Adası”ndan olabilirdi. Kayıklar, manavlar hatta sandallar seferber edildi. Bu kez ahtapot avına ve ne de balık avına bir çıkıştı bu. “Yılan Adası'na yılan avına sefer vardı, akın vardı. Kasaba halkı polise yardımcı oldu. Gemiler tüfekli insanlar ve polislerle dolduruldu. Şafakla başlamıştı akın. Gün ağarmadan “Yıldız Adası”nda olacaktı. Yılanlar güneşle yol alırlar ve gecenin karanlığında da insan kokusu alarak, saldırıya geçerlerdi.”

Ermişlerin Sultanı'nın Evi:

Romanda,o dönemde ermişlerin yaşadığı ev olarak geçmektedir.

Örnek olarak:

“Öyle deme Selim Bey görenler var, bilenler var. Hacı efendimiz hazretleri bir oda tahsis etmişler Asu sultana. Asu artık bir melekmiş bir ermişler sultanıymış. O, kitabı ve Allah'a dönüş yapmış artık. Bu odada beş vakit namazında, orucunda Kuran'ındaymış. Bir beyaz el uzanmış zaman zaman kapıdan ve verilenleri almış. Günde yüz kere bin kere “tövbe” çekermiş, Allah'a yalvarmış Hacı Yahya Efendimiz.”

Templos Köyü:

Eski dönem de Templos diye geçen yer şu an Zeytinlik Köyü olarak geçmektedir. Çok fazla tarihi kültüre ev sahipliği yapmaktadır.

Örnek olarak:

“Neden ağırlık hep Templos? Fırtınalar kenti olduğundan mı? O çok eskilerde kalmış söylene söylene aşınmış bir efsanenin artık inanılmayacak bir öyküsüydü...”

Mersinlik:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Mağusa Kazası'nda “*de facto*” olarak ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin İskele İlçesi'ne bağlı olan köy. Büyükkonuk Belediyesi'ne bağlıdır.

Örnek olarak:

“Mersinlik nerde Girne neredeydi? Mazgallar en uygunuydu ama insan kalabalığında açık bir delikti orası. Bu yüzden de araya götürmüşlerdi İlhan'ı.”

Girne Limanı:

Kuzey Kıbrıs'ın turizm incisi olan Girne otelleri, restoranları, eğlence mekanları ve tarihi yerleri ile ünlü bir kenttir. Liman Roma döneminde ticaret amacıyla yapılmıştır. At nalı şeklinde olan limanı çevreleyen tarihi binaların çoğu Lüzinyanlar ve Venedikliler tarafında yapılmıştır.

Örnek olarak:

“Az sonra da gemi limana girdi. Görülmemiş bir kalabalık vardı limanda. Yeni mi gelmişlerdi. Yoksa akşamdan beri mi bekliyordu gemiyi?”

Lambusa:

Lapta Bölgesinde yer alan Lambousa adadaki on krallıktan biri olarak günümüzde kurulan halk balıkçılık, ticaret ve gemi yapımı ile uğraşıyorlardı. Şehrin Bizans döneminde ise kiliseler ve manastırlar var olan bu yapılar eklendi. Şehrin Bizans dönemine dair en önemli özelliği şehrin en parlak dönemi oluşu ve “Parlayan Şehir” anlamına gelen Lambousa şehridir.

Örnek olarak:

“Lambusa’ya koş, Lambusa’ya!”

Karakum:

Girne’de yer alan Karakum Girne’nin en uzun sahiline sahip bölgedir.

Örnek olarak:

“Karakum’a doğru ağları serdiler”

Yüzbir Evler Kalesi:

Yüzbirevler’in çok güzel bir kraliçesi varmış. Ancak yapa yalnız ve mutsuzmuş. Zamanının çoğunu ya sarayın en üst katındaki pencerede altın gibi sapsarı saçlarını tarayarak geçiriyormuş, ya da ormanda yürüyüşe çıkıyormuş. Bu dağlarda yaşayan bir de keçi çobanı varmış. Çok güzel kaval çalmasına rağmen, çok çirkin olan bu çobanı görebilen çok az insan varmış. Efsaneye göre, bir gün, duygulu kaval sesinin büyüüne kapılan kraliçe araya araya çobanı bulmuş ve ona aşık olmuş. Ve ondan sonra da sık-sık buluşmaya başlamışlar. Kraliçe gecelerinin çoğunu, elleri, ayakları ve göğsü bir ayı kadar kıllı ve bir teke kadar pis kokan bu çobanla birlikte geçiriyormuş.

Gel zaman git zaman kraliçe bir kız çocuğu doğurmuş. Onun da altın sarısı renginde saçları, gök mavisi renginde gözleri varmış. On beş on altı yaşlarına geldiğinde annesinden daha güzel bir kız olmuş. Kız sık-sık ormanda gezmeye çıkar ve lale, nergiz, dildamak toplarmış. Kraliçe ona kaleden çok uzaklaşmamasını öğütlermiş. Fakat kız bir gün uzaklardan gelen güzel bir kaval sesi duyarak merak etmiş ve geze-geze kavalı çalan çobanı bulmuş. O günden sonra da sık sık buluşmaya başlamışlar. Kraliçe bir gün kızındaki değişikliği fark etmiş.

Ve kızına sorunca o da dağların çirkin çobanı ile tanıştığını ve onu çok sevdiğini söylemiş. Bunu duyan kraliçenin önce elindeki tarak pencereden aşağı düşmüş, arkasından da kendini pencereden aşağıdaki kayalıklara atmış. Venedikliler’den sonra Zeytinlik köyüne yerleşen Türkler o günden beri prenses ile çobanın öyküsünü nesilden nesile anlatmaktadırlar. Hala, kış günlerinde dağın

tepesindeki bulutların arasında sapsarı güneş ışıklarının uzandığını gören köylüler, “yine kraliçenin saçları gözükte” diye iç çekmekten kendilerini alamazlarmış. (Nesim, Öznur,2009).

Örnek olarak:

“Dağa yüzbir evlere tırmanacağı yerde gerisin geri döndü vve camiin önündeki idam taşlarının önünde durdu. Bu taşların bazıları karnına değercesine büyükler önce yüzünü sonra da yerlesine sallıyarak sürü taşlarına taşların üzerinde taş batlar kayalarla yapışmış gibiydi ısırp kopramak istedi taş baltalar ama sökemedş kimi yerinden. Öyle bir kişnedi yer kaşılır gibi olmuştu ki ayağını kaldırdı ve hırsla idam taşlarının üzerine vurmağa başladı. Öç alıyordu idam taşlarından idam halarından sanki”

St. Hilarion Kalesi:

Kale'nin günümüzde adı Kudüs'ün Araplar tarafından ele geçirilmesinden sonra Mısırdan Kıbrıs'a göçmen olarak gelen ve ömrünün son yıllarını ibadetle geçiren Aziz Hilarion'dan aldığı sanılmaktadır.

Örnek olarak:

“Önce Kraliçe Odası'na çıkıldı. Oradan kalenin dört bir yana gözden geçirildi. “Kraliçe penceresi” odanın Akdenize karşı bölümünde olduğu için, buradan kalenin “Aşk sarnıçları havuzlar, mağaralar, geçitler kolayca görülebiliyordu. Sessiz olduğu kadar korkunç bir yerdı, St Hilarion kalesi. En küçük bir ses bile pencereden duyuluyordu. Otların arasında dolaşan yılanların çıkardığı hışırtılar zaman zaman aşka gelip birbirlerine sarılışlarında”

Çukurova:

Çukurova'ya daha önce Kuru Manastırı bir olduğunu Değirmenlik Köyü'ne bağlıdır.

Örnek olarak:

“Burasını tarif etmişlerdi onlara. Kafidez deresini Çukurova ile tepe ovaya bağlayan bölgenin tam ortasındaki ilk mağarada yaşıyor demişlerdi. Kadı Muhlis

Efendi Hz. Leri getirmişti bu haberi ta Lefkoşa'dan Mülazim Petros Efendi'ye. Kadı Muhlis Efendi'nin sözüne, sohbetine güveniyordu Mülazim. Yalan söylemzdi Muhsin Efendi. Ama işin içinde bir de "Asu" sokmuştu, Muhlis Efendi son söz olarak Mülazim'in kulağına şunları da söylemişti"

Baladi Yokuşu:

Zeytinlik Köyü'ne bağlı Balceli(Baledi) yokuşu bugün hala toprağın ve köy içindeki evlerin büyük kısmı yabancılarındır. Köydeki herşey bakımsızlıktan yok olmuştur. Köy merkezindeki mezar taşlarına yeşil bez sarılmış ve bazı akşamları kandil yakılan Garip Dede bir anıt olarak varlığını sürdürür.

Örnek olarak:

"Temp'in "Baladi Yokuşu" na geldiği zaman durdu. Ne köpek sesi vardı ve ne de Horoz. İnsansızdı sanki Temp sürmedi kendini yokuşa. Sağa dönüşte "Monobadi"ye benzer daracık toprak yola girdi. Buradan da hız verdi tepelere, dağlara doğru. Düzlükte serinliyor, rahatlıyordu. Neden bu insanlar bir yerde toplu halde yaşamıyorlardı da uzaklara dağılıyorlar ve oradan da öbikleşerek yaşamlarını sürdürmeğe çalışıyorlardı? Adını koyamadı bu ayrılığı"

2.5.Dili Ve Üslubu:

Hikmet Afif Mapolar, romana gerçek yaşamdan izler katarak, romanı realist bir biçimde yazmıştır. Romanın dilinde sadeliğin yanında akıcı bir üslup kullanılmıştır. Eser okuyucuyu sıkmayacak ve kolaylıkla anlaşılabilir özellikte yazılmıştır. Romanda, betimlemelere ve argo kelimelere yer verilmiştir. Eserde birinci ve ikinci bölümlerde hakim bakış açısıyla ve üçüncü tekil kişi tarafından aktarılır. Romanın başkarakterlerinden İlhan Bey'in yazdığı romanda ise ben anlatıcı tarafından nakledilir. Son bölümlere doğru tekrar hakim bakış açısına dönmüş, Asu ile ilgili gelişmeler üçüncü kişi ağzından verilmiştir. Roman Kıbrıs Türk Edebiyatına ait roman türünde yazılmış bir eserdir. Dolayısıyla Hikmet Afif, Kıbrıs halkının konuştuğu dile de yer vermiştir. Bu da bu romanı gerçekçiliğe yakınlaştırıcı bir vaziyette nitelendirmiştir. Romanda halkın dilinin kullanılması, bu dilin tanınmasına da yol açar. Yani bir eserde

o toplumun dilinin kullanılması, kullanılan dilin başka toplumlarda tanınmasına vesile olur.

“Can alacak orospular, pezevenkler. Kana susadılar şıllıklar ne işleri var bizim köşkümüzde bu döküntülerin?”

“Yok, yok” dedi kendi kendine Kakkari. “O da Şeytan Taşı. O da teyzesine benziyor. Soyuna benzemezse, soysuz olur. O da orospunun teki. Delikanlılar yılan ezer gibi ezecekler, kıvrılacaklar onu. O da iş peşinde koşacak Belalar yağacak kasabaya. Denizleri de kurutabilir Asu orospusunun fettanlıkları” “Eşeğin tekisin sen.”

“Orospu be o. Soyu, sopusu orospu. Kökü dalı, filizi orospu be onun.” şeklinde ifadeler kullanılmıştır.

“LadyToğa korkudan titremeye başlamıştı. Gözleri pencereydi. Yıldızlar sönmüş, gök maviliğini morluğa terk ederek, gün ağarıyor gibiydi.”

“Yukarı Girne’ye doğru at al ilk kez giriyordu Girne’nin sokaklarına. Tehlikeli bir yolculuk başlıyordu onlar için. Bu maviliklere doğru mavi bir uçuştı hep maviler içerisinde Beşparmak dikilmişti karşılıklarına ama aşabilecek yürekleydiler attılar onları karanlığa yaracasına maviliğe bakmadan rüzgârın kantlarına kaptırmışlardı kendilerini. İçlerinde yalnız sevincin korkusu vardı.”

“Gece iyiden iyiye bastırmıştı. Kasabada yaşam yoktu ama göğün mavilinde yıldızlar şavkatır gibiydi yolları. Dağ rüzgârları esiyordu gene denize doğru. Üşütürcesine bazen da titretircesine.”

“Toni’ye Arkın içinde çamurla yoğrulmuş buldular. Bir taraftan deniz yilancıkları, öbür taraftan da kurbağalar alizavralar, mişarolar, kertenkeleler yığın yığındı ve onlarla oynuyordu. Yanına yaklaşarak seyrettiler onu. Hayvanlar kucağına alıyor, bağına basıyor teker sulara bırakıyor ve sulardaki kavgaların kahkahalarını seyrediyordu.”

“Fener’in kayalıklarına doğru, yankılar, döşgüse, genç bir adam duruyordu boynunu bükmüş, limana değil de Toros Dağlarının Akdeniz’e yaklaşmasına bakıyordu.”

“Allah düşmanımızı düşürmesin Meryem’in diline. Sanki şikârin birisi mi bu Meryem karı?”

“Bir şişede konyak var. Halisinden birkaç da koyun hellimi. Molla'nın meşhur çöreğinden de aldım. Biraz da çakiztez var. Hıyar, domadez, soğan, yetmez mi sanki?”

“Balıktan ahtapota kadar, stakoza kadar her türlü vardı. Şarap vardı, konyak vardı. Tek yıldızlıdan üç yıldızlıya kadar konyak skettodan kırmızıya kadar şarap.”

Romanda, atasözlerine ve deyimlere de yer verilmiştir. Hikmet Afif Mapolar, atasözü ve deyimleri okura bir bakıma anlatılmak istenilen durumu güçlü hale getirmek ve okuyucuda kalıcı bir anlam kazandırmak için kullanmıştır. Hikmet Afif Mapolar'ın, romanda atasözü ve deyimlere sık sık yer vermesi, onun kültür yapısına verdiği önemi ortaya çıkarır. Mapolar'ın, kültürüne verdiği önemi, romanında atasözlerine, deyimlere, efsanelere, Kıbrıs kültürüne ait yemeklere yer vermesi ile anlaşılır bir duruma getirmiştir. Atasözleri ve deyimler ile birlikte anlatımı güçlendirirken, bir yandan da olayları gerçeğe yakın bir üslup ile okuyucuya sunmuştur. Hikmet Afif, bu durum doğrultusunda romanı hem okurun zihninde kalıcı yapmış hem de Kıbrıs Türk Edebiyatında öncü eserlere bir yenisini katmıştır. Romanda örnek olarak şu atasözleri ve deyimlere yer verilmiştir:

“İncir Ağacı yeşerdi ve dallanıp büyüdü” dediler ona. Dahasını da söylediler. “Pembe İncir Ağacının koğunuda yaşıyor” dediler ona laf olsun diye mi? Taş olsun diye mi? “İncir Ağacı yeşerdi ve dallanıp büyüdü” dediler ona. Dahasını da söylediler. “Pembe İncir Ağacının koğunuda yaşıyor” dediler ona. Laf olsun diye mi? Taş olsun diye mi?

“Laf olsun diye mi, taş olsun diye mi?”deyimi, rastgele, belli bir amaç gütmeyen anlamında kullanılmıştır.

“Silaha kurşun olmuş gibi koşuyordu. Durduramayacaklardı bu hızını. Tazeydi gene. Eskiden de çok taze ve çok daha güzel...”

“Silaha kurşun olmuş”deyimi, olacak bir olayı körüklemek anlamında kullanılmıştır.

“Okumuşlardan, okunmuşlardan sayılırdı Nuh'un, Kevser Hanım gene de mercimeği fırına vermişlerdi Kakkari Kaptan'la.”

“Mercimeği fırına vermek” deyimi, erkek ile kadının gizli aşk yaşamayı anlamındadır.

“Tanıdı, tanıdı ama gene bir orospuluğu var Asu’nun. Kim bilir gene ne dolaplar çevirecek burada da?”

“Dolaplar çevirmek” deyimini, hile, düzensiz ve dalavere ile iş yapmak anlamındadır.

“Süt dökmüş, kedi gibi yüzüme bakıp kaldınız da afallayı verdim.”

“Süt dökmüş kedi gibi bakmak” deyimini, bir kabahat işleyip de bu kabahatinden dolayı utanan, korkan, çekinen kimsenin durumunu anlatmak için kullanılır.

“Neredeyse Asya’dan, Afrika’dan konuklar gelecekti Kehribar’a. Ama zamanla tümünün de eli ayağı kesildi.”

“Eli ve ayağı kesilmek” deyimini, korku, heyecan gibi nedenlerle el ve ayaklarında titremeler olması, el ve ayaklarının işlev göremez duruma gelmesi anlamındadır.

“Al at bulutlardan dönüş yapıyor be” diye bağırdı. Körler sağırlar birbirini ağırlar.”

“Körler sağırlar birbirini ağırlar” atasözünün anlamı:Nankörlük, riyakarlık, hırsızlık, yalan konuşma, ırz düşmanlığı, fesatlık gibi konularda insanların yüz karalığını yaşayan kişiler, bunları yapan ve yaşayan diğer kişilerle iyi anlaşırırlar. Çünkü onların bekledikleri de, yaptıkları da bundan ibarettir. Birbirlerine kızmazlar, gücenmezler. Ruhları kör olanlar görmemiş gibi davranır, manevi kişilikleri sağır olanlar duymamış gibi davranır, birbirlerini idare ederler.

“Dişlerin dostmuş gibi birbirine bakıyor? Delirdin mi be sen?”

“Dişlerin dostmuş gibi birbirlerine bakıyor” deyimini, kişilerin birbirlerine bazen dostça görünse de aslında kuyularını kazdıklarını anlatmaktadır.

“Lafazanlığa döktün işi gene. Ağzın laf yapmaktan başka ne iş görüyor”

“Lafazanlığa döktün işi”deyimini, verilen bir işi gevezelikle yapma anlamındadır.

“Tan ağardıktan sonra da “Allah ne vermişse” onunla geri dönerlerdi limana.”

“Allah ne vermişse” deyimini, hazırlanan yemek sofrasında evde ne var ise onun yenilmesidir. Elde ne var ise onun ile yetinme anlamındadır.

“İlhan Bey’in kaçırılış olayı ilgili olarak düğüm çözüldü diyenler vardı.”

“Düğüm çözüldü” deyimi, karmaşık bir durumun sonunda halledilmesine denir.

“Hovarda meşrepliymi ama çarşaf altı sürdürüyordu alemlerini. Gözü büyüklerdeydi.”

“Hovarda meşrepliymi” deyimi, çapkın kişilere denir.

“Ayağı basmadan deprem. Ardından da fırtınalar, seller, şimdide yangınlar.”

“Ayağı basmadan deprem” deyimi, bir işe daha başlamadan o işin olay olmasıdır.

“Ayranı kabarıyor da sen farkında değilsin”

“Ayranı kabarıyor” deyimi, çok sinirlenmek, kızıp köpürmek anlamında kullanılmıştır.

“Aç karnınan tok rüya görüyorsun sen.”

“Aç karnınan tok rüya görüyorsun” deyimi, bir işin olamayacağını bildiği halde yine de umutlanmak anlamındadır.

“Ayaklarımın altına alırsam seni, alimallah acımasız ezerim, pestekini çıkarırım içinde din, merhamet arama.”

“Pstekini çıkarırım” deyimi, çok dövmek, çok çalıştırıp adamakıllı yormak, iyice ezmek anlamındadır.

“Gözünün feri kaçmış da ondan olacak.”

“Gözünün feri kaçmış” deyimi, bakışların canlılığını yitirmesi anlamındadır.

“Kestiği kestik, biçtiği de biçtiği.”

“Kestiği kestik, biçtiği de biçtiği” deyimi, bir kimsenin kafası dik dediğim dedik olması anlamındadır.

“Rum polisler ıslatmışlardı Yılanlı Recep’i. Herif Nuh diyordu ama Peygamber demiyordu.”

“Nuh diyordu ama peygamber demiyordu” deyimi, dediğim dedik kestiğim kestik modelinde inat edip kendi bildiğinden başkasını okumamak, kabullenmemek anlamındadır.

“Onlarda metrana yok be. Kız beğenir, samanlık seyran olur.”

“Samanlık seyran olur” atasözü, birbirini seven iki insan ya da çift yan yana oldukları sürece hayatları çok mutlu ve bahtiyar geçer anlamındadır.

“Anlattıklarını aynen kabul etmediğin zaman küpüne sığmayan keskin sirke gibi taşardı, çevresini yırtar yırtar geçerdi.”

“Küpüne sığmayan keskin sirke” atasözü, öfkenin, insana olmadık işler yaptırdığı, kişinin öfkeliyken mantıklı düşünemediği ve mutlaka hata yaptığı anlamındadır.

“Gün ola, harman ola dedi Kamil Onbaşı.”

“Gün ola, harman ola” atasözü, bir gün onun da zamanı gelir anlamında kullanılmıştır.

Hikmet Afif Mapolar, romanda deyim ve atasözlerinin yanında ikilemelere de yer vermiştir. İkilemelerin kullanımı ile cümlenin anlamı güçlenmiştir. Romanda örnek olarak şu ikilemelere yer verilmiştir:

“İçindeki burukluk dalga dalgaydı, bazan öfke gibi taşıyor, bazan da yumuşak dalgacıklar halinden okşuyor gıdıklıyordu Toga’yı.”

“Masal kahramanlarını andırıyordu. Güzeldi, tazeydi. Kırmızı güller gibi al aldı.”

“Ateş bacadan düşerek içine düşmüş gibiydi. Alev alev yanıyordu.”

2.6.Romanının Olay Örgüsü:

Potuğun Pembesi'nin ölüsünün Karakız kayalıklarında ve Püsküllü 'de bulunduğu haberi kasaba halkınca duyulur. Daha sonraba alınan haberin yalan olması ortaya çıkar. Girne'de fırtınanın çıkması ile mezarların gün yüzüne çıkar. Kehribar çadırda dost kazanır ve en önemli dostu da Asu olur. Kehribar, Asu'nun çadıra gelmesini bekler. Potuk yola düşüp Asu'yu aramaya başlar. Asu'nun dönüş haberinin alınması ile herkes heyecana kapılır. Deprem oluşması ile her yer harap olur. Kehribar, çocuklarla ilgilenir ve onlara iyi davranır. Fehim Bey ve Bıçaklı Eleni, kocasının öcünü almak ister.

Potuk'un mezarı oluşan fırtına ve depremden sonra sürüklenip kaybolur. Çoban kaybolan sürüsüne ve dua taşına kavuşur. Girne'nin Yılan Adaları olarak anılan antik bir kent olur, burada Türk'ü ve Rum'u bir arada yaşar. Kaptan

Kakkari'nin, Kaptan Nuh'u gemide eğitmesi ile ona denizciliği öğretir. Asu'nun gemi ile dönüş yapmasının ardından Nuh Kaptan'ı endişelendirir. Geminin limana girmesi ile Asu'nun yüzünde olan mutsuz ifade fark edilir. İlhan'ın, eski aşkı olan Asu'yu görmesi ile birlikte içindeki aşkı daha da artar. Asu'nun dönüşü bütün mahallede yankı uyandırır. Dua Taşı'na kimsenin yolunun düşmez. Asu gelir gelmez ortadan kaybolur. Köylü adamlar, Asu'yu atlarla aramaya başlarlar. Asu köye gelir ve ilk olarak mezarda görülür. Mezardaki toprağı kazması ile anasının kokusunun geldiğini hisseder.

Girne Hastanesi'ndeki Rum hemşirelerinin, aşk ve armağan sevmeleri, Türk kızlarının ise gönül işlerinde çekingen ve korkak olmaları dikkat çeker. Lady Toga'nın, cazibeli ve romantik olması ile platonik yaşamı kendi seyrine kaptırır. Herkes, Lady Toga'nın sırrını çözmeye başlar. Ressam Sabri'nin, Lady Toga'nın yarı çıplak resmini çizer ve bu durum hastanede büyük yankı uyandırır. Asu, herkesten kaçar ve Geham, Asu'nun neden kaçtığını anlamaz. Fehim Bey'in çiftliği yanar ve büyük yankının oluşur. Fehim Bey'in köşkünün Asu'nun yaktığı düşüncesi etrafta konuşulur. Herkesin bu romandaki karakterlerin kim olduğu anlamaya çalışılır. Yılanlı Recep'in mezara yılan taşınması ile, Kehribar'dan öç almaya çalışır. Yılanlı Recep, yılanları ile hasret giderir. İlhan Yüce'nin kadınla ilgili düşüncelerinin çok fazla olması dikkat çeker. Asu'nun kendisini gizlemesi ile Lady Toga olma şüphesi ortaya çıkar. Lady Toga diye bilinen aslında Asu'nun kızı olduğu ve gerçek adının da Banu olduğu ortaya çıkar. Girne Hastanesi'nin kapısının önüne bir bebek bırakılır.

Baba Koç'u, bildiklerini söylemesin diye Asu öldürür. Lady Toga, Framolu Ev'i yakar. Romanda Kıbrıs, bir döl bereketi adası olarak görülür. Roman da Asu'nun dönüşünden bahsedilir. Aslında Asu hiç gitmemiştir. Hacı Yahya efendinin evinde kapatılmıştır. Başkarakter İlhan'ın annesi Latife Hanım, oğlunun sevdiği kızı olan Asu'yu öldürmek ister. Kasabaya Asu'nun gelmesiyle birlikte felaketler başlar. Kasabanın Al atı (Allı), başkarakterler Asu ve İlhan'ı çok sever. Ressam Sabri'nin çizdiği resimler Lady Toga'nın hayatını değiştirir. Kalebentler Evi yakılır ve Dilşat, Lady Toga tarafından öldürülür. Mavro Eleni'nin bir Rum olmasına rağmen Türk Ali'yi sever ve aşık olur. Kilise bu aşka müsaade etmez. Türk Ali, Eleni'yi çok sevdiği için din değiştirip Eleni ile evlenir ve Lale adında bir kızları olur. Eleni'nin kızı kasabadaki herkes ile kavga eder. İlhan'ın yazdığı romanın tekniklerini, bütün sırlarını ressam Sabri'ye açıklar.

Eleni'nin romanın başkarakteri İlhan'ı, romanı yazmaması, her şeyi açıklamaması için onu kaçıırıp önce Karmi'de ardından Mağaralar, Templos, Eski Saray, Mersinlik, St. Hilarion ve en sonda Kalebentlerin Evi'nde saklar. İlhan ve Asu'nun atı Allı, sahiplerini üzdüğü için Kerim'i yaralar.

Zaman ilerledikçe Asu'nun genç iken hali ve tavırları değişir, olgun ve ağır başlı bir kadın olur. Kerim, Lady Toga'nın Kul Mazlum'dan olan kızı olduğunu ortaya çıkarır. İlhan'ın kaçırılması üzerine baş komiserin Başak'a sorgu başlatır, kasabadaki herkesi tutuklayıp sorgular. Romanda Akdeniz'in hırçın sularından ve denizcilerin hikâyelerine yer verilir. Ressam Sabri, Lady Toga için yaptığı tablodan sonra kızın anne ve babasının (Asu ve Kul Mazlum'un) resimlerini yakar. Yılanlı Recep ve Osman yılanlar tarafından saldırıya uğramaları ile ölürlür. İlhan ile Asu büyük aşkla kavuşup bir tekneye binip çok uzaklara gitmesi ve İlhan'ın yazdığı romanı Akdeniz'in serin sularına bırakıp kimsenin eline geçmesini istememiştir.

2.7. YAPISAL UNSURLARI:

Roman insan ve insanın hayatla mücadelesi üzerine kaleme alınmış kurguyla dayalı metinleri ifade eden edebi bir tür olarak kabul edilmiştir. Çoğunlukla insanların hayatla olan çatışmalarını, iç dünyalarını, insan ilişkilerini, dramatik ya da toplumsal bir olgu olarak yansıtmayı amaçlayan düzyazı türüdür olmuştur.

Roman anlatmaya dayalı bir metin türü olmakla birlikte, anlatmaya dayalı metinler olay çevresinde meydana gelir. Romanda olay kişiler, mekan, zaman gibi unsurlarla birleştirilerek anlatılır. Bu bakımdan olay örgüsü, yer, zaman ve kişiler romanın temel öğeleridir.

Romanda olayları ve durumları okura ileten bir de anlatıcı vardır. Anlatıcı, yazarın anlatımı teslim ettiği kurgusal bir kişiliktir. Okur, yazar yerine onun tarafından seçilmiş anlatıcı ile karşı karşıyadır. Anlatıcının, bakış açısı dediğimiz konumu çerçevesinde olaylar ve durumlar ile karşı karşıya gelmiştir.

Romanın en önemli özelliği kurguya dayalı oluşudur. Buradaki olay, yaşanmış olandan, bir başka söyleyişle biyografi, tarih, gezi yazısı, anı gibi insanların hayat serüvenleri üzerine yazılmış olanlardan farklıdır. Romancının hayal gücü, ruhsal yapısı, bilgi birikimi, duygu ve düşünce yoğunluğuyla oluşturulmuş bir dış dünyadır.

Hikmet Afif Mapolar, “Nehir Dizi” başlıklı yazısında “Şantöz”, “Potuğun Pembesi” ve “Asu’nun Dönüşü” romanları bir dizi halinde birbirini izler.

“Önce “Şantöz” geldi, ardından da “Potuğun Pembesi”. Şimdi de “Asu’nun Dönüşü.” Doğum yapmak üzere, biz de bu “Üçlü” ye “Nehir Dizi” dedik. Gerçi bu üç roman bir nehir akışı içinde dizileniyor. Ben en önemlisini “Şantöz”ü görüyordum. Fakat “Potuğun Pembesi” dizi halinde yayına başlayınca ve okuyucularımın çeşitli görüşlerde fikirler gelmeye başlayınca bende de bir başka görüş hasıl oldu. Ve “Galiba” dedim. “En güçlüsü Potuğun Pembesi”. Gerçi “Potuğun Pembesi” bir devrin romanı, bir yaşamın yaşantılarıyla öykülendirilmiş bir roman. Ama bir önceki “Şantöz” de aynı boyutta. Çünkü o da kendi devrini veriyor ve yaşatıyor.

Bir yeniyile bir eski unutuluyor, beğenilmiyor galiba? Bende böyle bir inanç var. “Asu’nun Dönüşü”nü yazdıkça içime hep böylesine bir hava esmeğe başladı. “Değişik bir roman” diyorum kendi kendime Asu’nun Dönüşü’yle. Galiba da gerçekten bir başka roman. Alışılmışın dışında bir tür. “Asu’nun Dönüşü”nde bir roman yazarı var. Asu yazıyor ve yaşatıyor onu. Roman yazarının yazdıkları yaşamın içinde ve Asu’nun öyküsünde. İnanınız ki, hayretler içerisinde kalıyorum bu roman için. Yazabilmek, bitirebilmek ve yapıtımın bitimine “Son” damgasını vurabilmek, benim için en büyük mutluluk olacak.

Asu’nun öyküsü romancı İlhan’dan mı kaynaklanıyor yoksa romancı İlhan Asu’dan mı esinleniyor öyküyü? Pek de belli olmuyor. Romancı ile Asu doludizgin gidiyorlar romanın içinde. Benzer yanları yok ama her şey gizlilik içerisinde sürdürülürken, yer yer patlamalar oluyor ve sızıntılarda bir şeyler şavkarır gibi, parlar gibi oluyor. Veriyorum hızımı “Asu’nun Dönüşü”ne ve en iyisi olsun diyorum. Yazdıklarımı da okurken hem gülümsüyor ve hem de nasıl yapabildiğimi soruyorum kendi kendime.

Bir “Asu” var mıdır, bir “Asu” yaşam mıdır? Bilinmeyen bir aşkı, bir öyküsü gibi bir şey. “Asu” Akdenizli bir “Yosma” mıdır? Yoksa bir “Fahişe?” renkleriyle, esintileriyle ve getirdikleriyle, belki de her ikisi. Ama acıyorum, kıyamıyorum ona. Ve diyorum ki, “Asu”larda Fahişelik olur mu? Zaten kadını suçlayamam böyle bir şey ile ben. Öbür yandan da roman kahramanlarını öldürmekten korkan birisi gibiyim galiba. Kuşu öldürmesinler diyorum da yılanı öldürseler diye de özlem duyamıyorum.”

Mapolar, kendisiyle yapılan bir söyleşide şu açıklamada bulunmuştur;

“Girne'nin romanını” yazdığını söylüyor:“Asu'nunDönüşü'nü ancak dört yılda tamamlayabildim, iki yıl kafamda yazdım onu,iki yıl da kağıda geçmesi sürdü,uzun bir roman “Asu'nun Dönüşü” 800 kitap sayfası tutuyor,Bir bakıma Girne'nin romanı diyebiliriz... Konusu, çevresi, insanları örf ve adetleriyle Girne,kasabanın yüz yıllık yaşam öyküsü,söylenceler, gerçek yaşama aktarılarak yansıtılıyor. Romancı, romanın içerisinde olarak yazıyor onu, Hikmet Afif Mapolar her üç romanının – “Şantöz”, “Potuğun Pembesi” ve “Asu'nun Dönüşü” bu şekilde yazmıştır. (Demirağ, 1985).

Hikmet Afif Mapolar Kıbrıs Postası gazetesinde Asu'nun Dönüşü romanını açıklıyor;

“Kimdir bu “Asu” ve bu “Asu'nun Dönüşü?” “Asu’yu “Potuğun Pembesi” romanında tanıyacaksınız. Bizim kuşağın iyi tanıdığı, bizim kuşağın sevgilisi, tüm bir Girne'nin sevgilisi “Asu”. Hem de değişik bir sevgili bu “Asu”. Kadınıyla, erkeğiyle herkesin sevgilisiydi o. Doğanın güzelliği o. masallardaki, efsanelerdeki Tanrıçalar kadar, prensesler kadar güzel bir yaratık.”

“Çingene aşkı korkunç olur derler. Kadınıyla, erkeğiyle gerçekten çok korkunçtur Çingene yaratıkların gönüllerindeki aşk. Bu kez de böyle olmuştur. “Potuğun Pembesi” nde en sevdiği meslektaşı, sırdaşı Kehribar tutulmuştur Asu'ya. Pembe, cami ile kilise arasında kalmış gibidir. İki ateş arasında yanıp yanıp kül olmaktadır. Kurtuluyor Asu bu yangından ama bu kez de çok sevdiği Girne'den onun insanlarından oluyor. “Asu”yu daha derinliğine “Asu'nun Dönüşü”nde tanıyacağız. Bir çağın olgunluğu içerisinde “Asu”. Aşklardan, heyecanlardan uzak, ama bu kez de başka başka tutkuları var.”

“Çılgıncasına başka başkatutkular.”İşte “Asu'nun Dönüşü” böyle bir roman. Bizim yaşamımız. Bizim günlerimizin, bizim insanlarımızın romanı. Asu bizim gençlik yıllarımızın hayali, aşkı, heyecanı. Kadınıyla, erkeğiyle genciyle, ihtirasıyla herkes ona aşık. Bambaşka bir insan bu Asu. Gene de bu aşklar, heyecanlar içerisinde karışan o kadar kız var ki, bir başka olduğu için Asu'yu seçtim. “Asu'nun Dönüşü”nü okuduktan sonra, siz de bana hak vereceksiniz sanıyorum.”

“Bu, bir bakıma gerçekçi bir roman. Anılara dayanan, yaşanmışlığın bir anı romanı.“Asu'nunDönüşü'nü yazabilirsem, ne mutlu bana. Çünkü bir devri girdileri çıktıkları ve entrikalarıyla dile getirmek, beyaz kağıt üzerine dökmek, hiç de kolay olmasa gerek. Bir devrin örf ve adetlerini, tüm insanlarıyla yaşatmak ve yaratmak hiç

de kolay bir iş değildir. Anlıyorum ki, çok zor olan bir işe giriyorum ama irademe egemen olduğum için de başaracağıma inanıyorum. Bende de bir gariplik var.”

“Bir yeniye başlarken tüm eskileri unuttur, eski yazdıklarımı siler, hatta inkara kalkışırım. Yenisi daha iyi, daha iyi derim. Daha güzel derim. Ve işe de bu inançla başlarım. Yalnız şu kadarını da belirteyim ki bir Ananın karnındaki çocuk dokuz ayda oluyor. “Asu’nun Dönüşü”ne ise, iki yıldan beri gebeyim. Ve onun doğum sancıları içinde kıvrılmaktayım. Eğer “Asu’nun Dönüşü” ile başarılı bir roman ortaya koyabilirsem o zaman isteklere de yanıt vermiş olacağım.” açıklanmasında bulunmuştur. (Mapolar, Asu’nun Dönüşü, Kıbrıs Postası, 28 Şubat 1983)

Asu’nun Dönüşü romanının kahramanı Asu’ya gazetede ki köşesinden mektuplar da yazar büyük üstat, yarattığı kahramanla zaman zaman konuşur. Bu yazılarından birisinde yine romanlarından söz eder:

“Bir kalpte, iki gönül ne kadar güzel şey değil mi Asu?Yüreğinde sızılar duyduğum geceler, gönlümü yıldızlara takar, oradan da bir salkım gibi inmeğe çalışırdın içime. O anlar felaketti benim için. Korkardım çoğu kez. Titrediğim ve kendimi unuttuğum onlar olurdu. Biliyordum bu dünyadan çok aşklar, heyecanlar geçmişti. Fakat galiba bizimki en büyüğü ve tümüyle bambaşkaydı. Başını kalbimin üzerine dayadığın gün mutlu muydun bilmiyorum ama titriyordum. Bu, bir yürek çırpınışıydı Asu. Ve her şeyinle inandırıcıydın.“Asu’nunDönüşü”nü yazmağa başladım.Roman, iyi başladı sanıyorum.Bir yüreğin, iki kalpte vuruşunu vurgulamaya çalışacağım bu romanda. Üzülme, Sami Çavuşu unutmayacağı. Onun sana “Gız” dediğini, senin de ona Dünyanın penceresini “Asu’nun Dönüşü” ile bir başka dünyaya açmak hızı ve heyecanı içerisindeyim. Bu romanımın, diğer iki romanımda daha büyük ve daha güçlü olması için çalışacağım. Başarabilirsem, ne mutlu bana...”diyerek Asu’nu Dönüşü romanı hakkında açıklamada bulunmuştur.(Atun, Kıbrıs Türk Romanı Örnekleme Tarihi, Samtay Vakfı Yayınları)

Asu’nun Dönüşü romanında birçok kültür yer almıştır. Gırcanlı balıkçılardan ve onların denize olan aşklarını anlatmakla birlikte, yazarın romanlarını anlamak için Gırcanlı’yi çok iyi bilmek gerekmektedir. Romanlarında genel olarak, Türkiye Cumhuriyeti’nin yaşayış biçimi ile benzerlikler göstermiştir. Örnek olarak ise; Anadolu’dan fasulye, nohut ve çanak çömlek taşıyan gemici ve denizcilerden bahsetmiş olup, bu yaşayışları romanlarına aktaran yazar onlarla bağlantı kurup kendini bizden biri olarak göstermiştir. Ayrıca romanlarında kendi mal varlığından da

bahsetmiştir. Mapolar Türkiye'nin yenilikçi yazarlarını örnek alıp Girne'nin kültürünü, kozmopolit ve sosyal yaşamlarını harmanlayıp böylece kendine özgü bir Kıbrıs Türk Edebiyatına katkı sağlamıştır. Romanlarında aldığı eğitimlerin izlerini görmek mümkündür; İngiliz, Rum ve Türk kültürlerini örnek olarak verebiliriz.

Mapolar her zaman halktan yana olan bir yazar olarak tanınmıştır. Bunun içinde toplumcu gerçekçilik akımını savunmuştur. Hikmet Afif Mapolar Türk Edebiyatının ünlü yazar ve şairlerinden Sabahattin Ali'nin üslubuna ve yaklaşım tarzına çok benzediği söylenmiştir. Kıbrıs Türk Edebiyatının, roman ve hikayelerinin yanında tiyatro eserleri görülmüştür. Çardak dergisinin çıkarılmasında önderlik eden Hikmet Afif Mapolar Kıbrıs Türk Edebiyatını önemli noktalara çıkarmıştır. Eserlerinde toplumun iç yönünü ele alan yazar, eleştirmekten de geri kalmamıştır. Yazarın döneminde ağır bir dil kullanılsa da yazar sade ve anlaşılır bir dille yazarak içinde bulunduğu duruma tepki olmuştur. Her zaman gerçekçi bir yazar olmuştur, bu tutumu ele aldığı konulara da yansımıştır. Kıbrıs ve İstiklal gazetelerinde halktan kesitler vererek tefrikalar yayımlanmıştır.

Romanlarında, Akdeniz'in önemli sembollerinden olan Afrodit kültürünü ele alan yazar karakteristik özelliklerini de yansıtmıştır. Yazarın politik duruşu da çoğu muhalif gazetelerinde makale olarak yayımlamıştır. Mitoloji bilgileriyle kurgusunu harmanlayarak birçok eser yazmıştır.

1940'lı yılları romanında anlatan Mapolar, o dönemin Kıbrıs'ının İngiliz ve Rum halkı ile iç içe yaşayıp birbirleri ile etkileşim halinde oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. O dönemin yaşayış biçimini bu etkileşimlerle birlikte anlatışını aşka, doğa güzelliklerine, yönetimine, efsanesine, masallarına ve insanına etkisini belirlemiştir. Toplumun psikolojisi ve toplum içindeki çatışmaları ortaya çıkarmıştır. O dönemin yaşantısını, insanların psikolojisini ve sosyal durumunu yine gerçekçi özelliği ile bağdaştırmıştır. Toplumdaki bu çatışma birbirine karşıt ya da eşit seviyede dilek ve isteklerin bireyde ortaya çıkardığı ruhsal durum olarak açıklanmıştır. Bu durum ada yaşantısını okuyucuya kurgu ile anlatmıştır. Roman anlatmaya dayalı olduğu için özellikleri daha detaylı anlatılmıştır.

Romanda geçen çatışma bir bakıma yarışmadır. Birbirleriyle zıt olan dilek veya isteklerin yarışmasından ortaya çıkar ve bu da karakterlerin bilinç durumları olarak ortaya çıkmıştır. Bireyler sürekli farklı düşüncelere, duygulara, özelliklere ve arzulara sahiptirler, dolayısıyla bu farklılıklar karakterlerde zıtlık ve anlaşmazlık yaratmış,

böylelikle çatışma dediğimiz kavram ortaya çıkarmıştır. Çatışmada bireylerin içinde bulunduğu toplumun yaşam alışkanlıkları da önem sağlar çünkü bireyin içinde bulunduğu ortama göre psikolojisi şekil alır ve bu durum kişilerde farklılıklar ortaya çıkarmıştır. Farklı bireyler arasında uyuşmazlık ve ya karşıtlık gibi durumlar okurda merak unsurunu ortaya çıkarır. Merak unsuru ile birlikte anlatımın keyifle okunması yapıtın sürükleyiciliğini sağlar. Çatışma roman veya hikaye gibi yapıtlarda gerilimi belirlemiştir.

Romanın yazıldığı dönemde falcılık ve büyücülük oldukça yaygın olmakla birlikte insanların inancıda fazlaydı. Romandan örnek verecek olursak;

“Rağbet daha fazla Rum kızlarından geliyordu. Türk kızları büyüye inanmazlardı. Zaten onlar, aşksız, heyecansız yaşamaya mahkum edilmiş gibiydiler. Kocaya dünürçülere görüçülere giderdi. Aşksız ve heyecansız. Bahtlarına ne çıkarsa? Kimisi talibine küser kimisi de şansına bulduğu için sevinirdi.” , *“Köpek taşları gibi devriliyor, yuvarlanıyordu Dürdane Hanım. Okuyup üflüyordu ama Eminelerin jiç bir şey umurlarında bile değildi. Bir şeyler oluyordu bu köşkün içerisinde ve insanlar bir şeyler biliyordu bu köşke dair. Dürdane Hanım gizleyebildiği kadar gizlendi. Ateş olmuyan yerden duman çıkmazdı. Emineler inanıyorlardı ki ne varsa alını seccadeden kalmıyanlardan hep onlardan geliyor ve her türlü kötülükler hep onlardan yayılıyordu kasabaya. Yoksa zamane orospularının elinden ne gelirdi? Ne ermişler ve ne de Allah yaklaşırdı onlara.”*

Hikmet Afif Mapolar “Asu’nun Dönüşü” romanın da o dönemde Türkler’in ve Rum’ların barış içinde yaşadıklarını, beraber içip beraber yediklerini her şeylerini birlikte yaptıklarını anlatmıştır. Her ne kadar kültürleri farklı olsa da, beraber yaşadıkları için gün geçtikçe kültürlerinde de ortaklıklar oluşmuştur. Romanlarında Afrodit kültürünü ve Akdeniz’i ele alan yazar, karakteristik özelliklerini de yansıtmıştır. Yazarın politik duruşu da çoğu muhalif gazetelerinde makalelerini yayımlamıştır. Hikmet Afif Mapolar’ın ilk çıkışı İstiklal gazetesi ile yapmıştır. Mitoloji bilgileriyle kurgusunu harmanlayarak birçok eser yazmıştır.

Örnek olarak;

“Çünkü kasabanın Türkleri ve Rumlar şarap kadehlerine baktılar sanki denizden getirdikleri balıklarla birlikte oturuyorlar, birlikte kalkarlardı içki sofrasından. Meyhaneler Türkündü, Rum’undu. Ayrı gayrı yoktu. Çoğu kez kadınların bile

paylaştıkları olurdu. Bu canciğer adamların, birbirlerine karşın kötülük akıllarının ucuzdan bile geçmezdi.”

“Fener”de beraberdiler “Moloz” da beraberdirler. Kayaların üzerinde kurdukları sofralarda bile beraberdiler. Kadın oynatırken bile birlikte kadeh tokuşturuyorlar, birlikte göbek atıyorlardı. Tümü de bıçaksız, çakısız insanlardı bunların ve sanki birbirlerinin her yönden aşk ortakları sevda ortaklarıydılar. İçtikleri şarap ve su ayrı gidiyordu. Balığın iyisini bile bölüşüyorlardı.”

Romanın başkarakteri İlhan Yüce'nin kadın hakkındaki düşünceler bu aslında hikmet afif'in sözleri idi:

“İyi kadın, kötü kadın. Sevecen kadın, şirret kadın. Uslu kadın, kültürlü kadın, cahil kadın. Mutfakta kadın, yatakta kadın.” Sıralamakta bitiremiyordu İlhan Yüce kadınla, kadınlıkla ilgili düşüncelerini. Kadın, toplum yapısında kendine özgü bir varlıktı. Kadınsızlık burnunda akıyordu ama, henüz aşık olmuş değildi. Bu özlem sevgiden, sevgiden içe değil, sevgiden öte, fırtınalı bir ihtirastı sanki...”

“Bizim toplumda, bir kadınla bir mecliste, bir yerde oturup konuşamazsın ki, içini dökebilse boşalabilse. Sen kadına yaklaşabilirsin ama kadın senden kaçabildiği kadar kaçır ve hiçbir zaman, bir ışık olarak gönlünde parlamaz, bir ateş damlası olarak kalbinde yanmaz. Hep sönük ve silik aha.”

Kıbrıs Türk Edebiyatının önemli yazarlarından Mapolar, serbest nazım özellikleriyle ideolojik içerikli eserler ortaya çıkarmıştır. Toplumcu gerçekçi edebiyatı halkçılık, köycülük kavramları ile hümanist bir düşünce etrafında şekillenen bir edebiyattır. Bu özelliği Mapolar'ın eserlerinde görmek mümkündür. Mapolar Asu'nun Dönüşü romanında bu özelliği çoğu kez tekrarladı;

“Al atlı süvariye gören olmamıştı ama, köylülerin içki masası da zehir olmuştu o akşam. Eline topuzunu, değneğine alan yola koyulmuş, bu kaya senin, bu kaya benim diyerek Asu'yu aramaya başlamıştı. Görünürlerde ne Al Atlı süvari vardı ve ne de Asu. Toprağı kazancına yürüyorlardı “Dua Taşı” na doğru.”

Toplumcu gerçekçi anlayışın ekseninde “insan, toplum ve üretim ilişkileri” vardır;

“İyi kadın, kötü kadın. Sevecen kadın, şirret kadın. Uslu kadın, kültürlü kadın, cahil kadın. Mutfakta kadın, yatakta kadın.” Sıralamakta bitiremiyordu İlhan Yüce

kadınla, kadınlıkla ilgili düşüncelerini. Kadın, toplum yapısında kendine özgü bir varlıktı. Kadınsızlık burnunda akıyordu ama, henüz aşık olmuş değildi. Bu özlem sevgiden, sevgiden içe değil, sevgiden öte, fırtınalı bir ihtirastı sanki...

“Bizim toplumda, bir kadınla bir mecliste, bir yerde oturup konuşamazsın ki, içini dökebilseydin boşalabilseydin. Sen kadına yaklaşabilirsin ama kadın senden kaçabildiği kadar kaçır ve hiçbir zaman, bir ışık olarak gönlünde parlamaz, bir ateş damlası olarak kalbinde yanmaz. Hep sönük ve silik aha.”

Ve bu yüzden ki kapıların arkası çok tehlikeli oluyordu çoğu zamanlar. Kapalı kapıların gersinde olup bitenler daha korkunçtu. Özgürlük gerekti. Kadın yapısındaki düşünceye de özgürlük gelmeliydi. Kapılar kapalı kaldıkça, kapıların ardında çok şeyler olup, bitecek ve bu yüzden de orospuluk toplumlarının yeşermesi, filizlenmesi ve dün olduğu gibi, bugün de dal budak atması önleyemeyecekti...

Hikmet Afif Mapolar, toplumcu gerçekçi anlayışında toplum için sanat anlayışı vardır. Sanatkar toplumun ruh mühendisidir. Toplumcu gerçekçi edebiyatı eğitsel bir işlevle yüklüdür. Sosyalist bireyselliğin geliştirilmesi bu edebiyatın ana amacıdır. Sanat her türlü dinsel ve töresel bağlardan kurtulmalıdır. Toplumcu gerçekçi edebiyata iyimser bir bakış açısı egemendir. İnsanı belirleyen en temel öge olmuştur. Mapolar bunu şu sözler ile dile getirmiştir;

“Duygular sürekli kirlili olmuştur. Aşklarda da yaşamda da, temiz oluş unutulmuş, kirlilikler yaşamıştır hep. Dünya kurullalından beri hep böyle olmuştur ve olmakta da devam edecektir. Hiçbir şey bakir kalmıyacaktır. Yaşamın en yüce gücü sayılan sanat ve edebiyatın dalı olan şiir bile bakır kalamamış her devrede kendine özgü bir takım pisliklerin içerisinde piçleşmiştir.”

Hikmet Afif Mapolar, Kıbrıs Efsaneleri ile ilgili Asu'nun Dönüşü romanında açıklamada bulunmuştur. Örnek olarak ise;

“Girne. Belki aşklar, heyecanlar ve güzellikler diyarı Kıbrıs'ın ama, masallar, efsaneler ve öyküler diyarı bir doğa cenneti Girne. “Beyaz Atlılar”, “Ak Kaçuk Dedeler” “Karakız” ları öyle, “Kraliçe Pencereleleri”, “Aşk Sarnıçları”, “Yılan Adaları”yle söylencede ün yapmış antik bir kent Girne. Bir efsaneler beldesi. İnsanı yılan, yılanı da insan yapan bir belde Girne. Camileri, kaleleri, saraylarıyla bir kuşatma şehri. Kuşatmadan kuşatmaya yara almış, sarılmış, düzelmiş iyileşmiş ve güzelleşmiş bir liman kasabası Girne. Türkü ve Rumu. Rumu ile Türkü içiçe. Düşünleleri de karşılıklı

çekilen halaylar, karşılıklı atılan göbekler. Aşka susayanların beldesi Girne. Bir yandan kahramanlar her zaman aşkın kutsal tapınarlar, portakal bahçelerinin asılı şehri Girne.”

Romanda sürekli balıkçılık kültürüne değinen yazar Hikmet Afif Mapolar' o dönemde en çok tüketilen yiyecek ve meze kültürü olarak bahsedilmektedir. En çok çıkan balıklar arasında ahtapot, lağos, barbun gibi türler görülmektedir. Balık avlamak genelde dinamit, zıpkın vs. aletlerle avlanıyorlardı. Bazen de polisler kaçak avcılarını da yakalıyordu.

“Umursamıyordu İlhan, Selimi. Kamışı sallıyordu, merakla oltanın ucundan ya bir mercan, ya bir barbun bekliyordu ama hep yosun çıkıyordu.”“Bir ellerinde olta kalmışlar, öbür ellerinde de kadehler, tek tek yudumluyorlar ve dinleniyorlardı.”
“Umurunda değildi deniz, içki, balık, olta ve ne de çeşitli mezeler.”

Hikmet Afif Mapolar, Kıbrıs'ın romanı olan Asu'nun Dönüşü romanında Kıbrıs'a ait kendisine özgü bazı düşüncelerini vermiştir. Roman Kıbrıs romanı olduğu için Mapolar'ın kendisine ait Kıbrıs hakkındaki görüşleri, Mapolar ile roman arasında bir bağ kurmuştur. Hikmet Afif'in, Kıbrıs hakkındaki görüşleri Mapolar'ın psikolojisini de ortaya koymuştur. O dönemdeki yazarın yaşadığı durum ve olaylar romana yansımış, bu durum da romanda Kıbrıs hakkında yazarın psikolojik durumu altında isimler yaratmıştır.

Romanda, Kıbrıs için çeşitli isimlerde bulunulmuştur. Kıbrıs için Garipler Adası, Korsan Adası, Akdeniz'in Fahişesi, Yılan Adası, Döl Bereketi Adası, Yıldız Adası adları kullanılmıştır. Mapolar'ın, Kıbrıs'a Korsan Adası demesinin sebebi korsanların uğrak noktalarından bir yer olmasıdır. Adanın romandaki anlatıldığı dönemde halkın geçim sıkıntıları ile birlikte fakir bir toplumun olduğu anlatılmıştır. Bu yüzden Mapolar, Kıbrıs için Garipler Adası adını kullanmıştır. Kıbrıs için Akdeniz'in Fahişesi denilmesinin sebebi adaya gelen gidenin fazla olması ile birlikte gelenlerin cinsel ilişkilerde bulunmalarıdır. Adaya Yılan Adası denilmesinin sebebi, Kıbrıs'ın yılanlarla dolu olmasından kaynaklanır. Döl Bereketi Adası denilmesinin sebebi ise zamanında Fransız ve İngiliz askerlerinin adaya gelip adadaki kadınlardan çocuk yapımaya gitmelerinden kaynaklanır.

Romandan örnek olarak şunu verebiliriz;

“Pervin tehlikeli değil miydi onun için. Onun için tehlike Asu dur. Asu meydana çıkarsa Maria her şeyi kaybeder. Orospuluğun bile değeri kalmaz. Kapladılar be kenti, solucan gibi emiyorlar insanı, döl bereketi var sanki. Her evden bir daha bir daha fırlayıp dökülüyorlar sokaklara. Felaket be bu, İngiliz denizciler gelirler, bırakırlar giderler.”

“Dilşat bile kaç tane edindi, kaç tane peydahlayıp kaybetti İngiliz denizcilerden buradakiler yetmezmiş gibi bir de Lefkoşa’dan dökülüyor köfünköfünorospular demirler kente liman sığmaz onları be.”

“Çingene Bahçesinden, Akdeniz gene bir tepsi gibiydi bu akşam. Salkım salkım yıldızlar dökülmüş gibi ışıltı ışıltı. Masallar, efsaneler ve aşklar denizi olmaktan çıkmışa benziyordu ama gene de o gururlu kraliçeliğin ihtişamını sürdürüyordu. Neden yanlış ad verilmişlerdi bu Kıbrıs’a neden Kıbrıs’tı bunun? “Korsan Adası” ve yahut en doğrusu “Garipler Adası” diyemezler miydi bu Kıbrıs’a Akdenizin fahişesi değil miydi? Neresi yeşildi bu adanın? “Kuru Ada” dedi “Kupkuru. Gittikçe de kuruyor bir gün gelecek suları da denizleri de çekilecek. Kadınlar erkekler denizlere çıplak kalacaklar. “Oh ne kadar güzel.”

Romanda Kıbrıslılardan da bahsedilmiştir. Bunun kaynağı romana gerçeklik kazandıran, romanın yerli olmasıdır. Romanın yerli olması, Kıbrıs’a ait mekanlara, ada halkının karakter özelliklerine ve halkın konuştuğu dile yer verilmesine sebep olmuştur. Bu durum romanı ilgi çekici yapmıştır. Romanda Kıbrıslılardan şu şekilde bahsedilmiştir:

“Hayır, hayır onu demek istemedim. Esmersiniz ama güzelsiniz. Hiç de diğer esmerlere benzemiyorsunuz. Bizden olduğunuz belli kaynak bir kanınız var. Tıpkı bizlerin kanı gibi Kıbrıslı olanların kanı çok kaynaktır. Soğuk insanlar değildiler Kıbrıslılar.”

Asu’nun Dönüşü romanında Kıbrıs’ı ele almakla birlikte özellikle Girne’nin insanlarına değinmiştir. Örnek olarak ise;

“Asu dönüş yapmıştı. Kakkari Kaptanın “Boncuk” gemiyle gelmişte Girne Limanına. Deniz kızlarını imrendirerek baka bak “maviler” içerisindeydi.”

“Bazılar Girne’ye “Aşık Cenneti” demişler yalan söylemişler. Çirkinliklerin, fuhuşun kol gezdiği bu belde, insansızlığa bırakılırsa güzeldir şirindir ve doğanın tüm güzellikleriyle kendisidir, Girne’dir...”

Ayrıca Kıbrıs'ta o dönemin şartlarında kanun olarak İngiliz mahkemelerinin verdiği kurallar geçmiştir. Örnek olarak ise;

"Bu kadar mı Adildir İngiliz Mahkemeleri?"

"Tartışmasız gölge düşürmez İngilizler mahkemelerine. Hakim Türk olsun Rum olsun önünde kitaba bakar. Kitap ne yazıyorsa ona göre karar verir. Bir şahit de yetmez. İki ister bazan da delil ister."

O dönemlerde Kıbrıs halkının insanlara verdiği isimler ise örnek olarak;

"O günlerde Gül, yasemin, ful, karanfil adlı kızlar mı yoktu hastanede"

"Karalar, Patsaliler, sarılar, beyazlar. Bir de Allısını, Mavilisini bulup yakalaysaydı, onu da LadyToğa'nın bacakları arasına salıverecekti..."

Asu'nun Dönüşü romanında başkarakter İlhan Yüce Hikmet Afif Mapolar olarak karşımıza çıkıp roman anlayışını ortaya koyuyor;

"Roman yazmak, kolay bir iş değil Selim. Kültür işidir, birikim işidir roman yazmak. Dünya görüşü ister. Ben daha çok gencim. Bu yaşta romana soyunamam. Soyunmaya kalkışırsam, çıplak kalırım sonunda."

Asu'nun Dönüşü romanında o dönemde yaşayış biçimi olarak Rum kültüründen etkilenip Türk kültürü ile Rum kültüründe birleşme olmuştur;

"Yalanlarından biraz uzaktan bir mavna geçiyordu. Denizlerde düşün vardı sanki. Bekir ağa küpeşteye yan gelmiş bir uzun hava söylüyordu. Biraz sonra, mızrabın vuruşlarıyla udun tellerden sesler yayıldı sulara, tefiyle darbukasıyla bir balık avına çıkış değildi bu. Bekir ağa söylüyordu, soll söylüyordu. Biri Türkçe, diğeri de Rumca. Yanık sesler, denizde yanık yankılar yankıarcasına heyecanlıydı. Bir mavna gezisinde, bir deniz cümbüşüydü bu. Balıklar kızartılıyor, sterko şaraplarla Rum kızlarına ikram ediliyordu. Al adı Rum kızlarını. Deniz kokuyordu tümü de. Karanfil kokuları, yasemin kokuları uçup gitmişti denize. Cümbüşte karanfil ve yasemin aramıyordu erkekler. Kadınlar arıyorlardı yalnız saziyla. Her nedense şarabıyla ve kadınıyla."

Edebiyat sözü güze söyleme sanatıdır. Sanatta esas olan da güzelliştir. Görsel, işitsel veya hissi olarak bizde güzeli uyandıran ürün sanattır. Türk Edebiyatı söz sanatı açısından oldukça zengindir. Asu'nun Dönüşü romanı'nda söz sanatları olarak ise pek çok örnek görmek mümkün olmuştur.

Teşbih(Benzetme): Anlatımı güçlendirmek amacıyla aralarında ortak nitelik bulunan iki varlık ya da kavramdan, ortak nitelik yönünden güçlü olandan zayıf olana aktarma yapılmasıdır. Örnek olarak ise;

“Aşkların bulut bulut sevdalı sevdalı günlerinde hiç böylesine pazen entari giyiyorlar mıydı onlar? Toprakta kucak kucağaydılar şimdi. Islak gözleri önce toprağa, sonra çamura dönüştü. Çamurları silip atamadı gözlerinden. Elleri titriyordu. Güçsüzdü. Kuvveti kalmamıştı artık. Onun da bir zamanlar resmini çizerler, duvarlara asarlardı, sergilerdi. Şimdi her şey gibi, tablodaki bu resimde siliniyordu.

Potuğun Pembe'nin kızı Asu hala daha taptaze, tıpkı bir çiçek gibi, gül yanaklı, ela gözlü, baktıkça insanı yakan güzel ve tazeydi.

Ateşi sönmüş bir kül değildi ama, mangalı erken soğuyan bir kadın olmuştu Nikita.

“Melekler varken, leş kargaların peşinden koşmam.”

Verilen örneği inceleyecek olursak;Romanda aşkların ilk günlerinin adeta sevdalı, neşeli ve güzel günlerle geçtiğini bunu da örnekte sevdaların bulut bulut olduğunu, sanki pazen entari giymeye benzediğini ancak bu güzel aşkın yalnızca ölümün bitireceğini belirtir bunu da toprakta kucak kucağaydılar şimdi ıslak gözlerle toprağa ve çamura dönüştüğünü belirtmiştir.

Teşhis(Kişileştirme): İnsana ait özelliklerin insan olamayan varlıklara mal edilmesiyle gerçekleştirilen mecazlı bir anlatım özelliğidir. Bazen benzetme çoğu zaman da kapalı istiare biçimde gerçekleştirilir.

Örnek olarak:

“Güzelliğin, gençliğin şuhluğun yerini artık bu ihtiyar çamur almıştı.Çoban ağlarken denizde sessizlik, olurdu göklerde ise, beliren kara kara bulutlar başka bir şey yoktu. O ağlarken gök maviliğini unuttur. Yıldızlar maviliğini unuttur. Yıldızlar şavklarını kısırlardı sanki.

Ayın toprağa küstüğü, denizlerle sevdalaştığı akşamlarda garip şeyler oluyordu “Karakız” da

Bir Akdeniz öfkesiydi ve bu fırtınan içinde de Asu dimdik, bir anıl gibi duruyordu.”

Verilen örneği inceleyecek olursak; Çamuru ihtiyar olarak görmesi ve aslında burdaki çamur insan olarak bilinmektedir. Çobanın ağılarken denizin sessizliğe gömülmesi burda denize teşhis yani kişileştirme özelliği katmıştır. Göğün maviliğin ise unutulması insani bir özellik katmıştır. İnsanların denizler ile sevdalaştığı tıpkı insanlar gibi bir aşk yaşadığını adeta teşhis sanatı yaptığını açıklamıştır.

TelmihSanatı:Söz sırasında, herkesçe bilinen bir olaya, ünlü bir kişiye, bir inanca işaret etmeye, onu anımsatmaya denir.

Örnek olarak:

“Potuk ufak tefekti ama çakır bakışlıydı. Kuşabbi iri yarıydı ama kolaycasına ateşliyordu.”

“Asu, burada bu kimsenin dağ eteğinde, bu kimsesiz gibi görünen ve bahçesi heykelciklerle dolu bulunan evin içinde birşeyler döndüğünü anlamıştı. Mecnunu konuşurmak gerekti. Mecnun konuşmazsa hiçbir şey öğrenmiyecekti. Burası adamın dediği kadar vardı. Hapishaneydi sanki, kalebentler burada tutulur buradayaşatılırdı.”

Verilen örneği inceleyecek olursak; Hikmet Afif Mapolar daha önceki romanlarından Potuğun pembesini ve onun başkarakterlerindenKuşabbiyi hatırlatmıştır. Ayrıca en ünlü masallardan biri olan ve en büyük aşkı hedef alan Leyla ile Mecnun masalına değinmiştir. Burada da telmih sanatına örnek olarak verilmiştir.

Hüsn-i Talil(Güzel Neden Bulma): Herhangi bir olayı gerçek edeninin dışında daha güzel ve hayali bir nedene bağlayarak açıklama sanatıdır.

Örnek olarak:

“Gök mavisinde deniz renksizleşince, denizin dibine ayna tutulmuş dip şavkarmış, görünüyor demektir. Böyle zamanlarda ise rüzgar çıkmazdı. Hele yelkenleri dolduracak kadar rüzgar çıkmayınca, gemi yol alamazdı. Açık denizlerde kürek tutmuyordu tayfalar.

Kasabanın kızları kelebekler gibi peşinde uçuşuyor, kanat açıyordu

“Asu dönüş yapmıştı. Kakkari Kaptanın “Boncuk” gemiyle gelmişte Gırme Limanına. Deniz kızlarını imrendirerek baka bak “maviler” içerisindeydi. Dalga dalgaydı. Masal kahramanlarını andırıyordu. Güzeldi, tazeydi. Kırmızı güller gibi al aldı. Dağların en yüksektepelerine düşen karların beyazı kadar temizdi.

Çıldırıdıtıyordu güzelliği insanları. Tıpkı eski günlerde olduğu gibi. Toprağa bakarken, ayaklarının altından toprak kayıyor gibiydi. Ve sonra kuş gibi açıp gitti”

Verilen örneği inceleyecek olursak; Denizi olduğundan daha güzel gösteren yazar adeta denizin rengini ve kokusunu bizlere yansıtmıştır. Kasabanın kızlarının ise yürüyüşlerini kelebekler gibi süzöldüğünü ve kanat açtığını açıklamıştır. Başkarakter Asu’yu ise olduğundan güzel gösterip, adeta masal kahramanı olarak andığını yüksek tepelerden düşen bir kar tanesi olarak açıklamıştır. İnsanları güzelliğiyle çıldırıdıtıyordu. Aslında bu kadar güzel değildi ama bize bu şekilde açıklamıştır.

Kinaye(Değinmece): Bir sözün benzetme amacı güdülmeyen, hem gerçek hem de mecaz anlamını düşündürecek biçimde kullanılmasına denir.

Örnek olarak:

“Günlerce denizde ondan iyicesine ballanmış, peteklenmişti Nuh Kaptan”

Verilen örneği inceleyecek olursak; Hikmet Afif Mapolar romanın karakterlerinden olan o zaman ki denizcilerinden Nuh kaptana değinerek onun hakkında önemli açıklamada bulunmuştur.

2.8.Romanda Kıbrıs Efsanelerinden Alıntılar:

Ağaç Düğünü Efsanesi:

“Girne’nin batısındaki Türk- Rum karması köylerde sık sık düzenlenen “Ağaç düğünü” ne gene kimler çağrılı değildi. Daha çok dağ köylerinde tekrarlandı bu düğünler. Ağaç ya gelin isterdi ya da güveyi. Bu kez her iki istemin düğünü birlikte yapılıyordu. Yaprak dökümünden çok daha sonra ağaçlardaki dallar inadına yeşillenip çiçeklendiği zamanlar insanlar tarlalara ışık ışık başlarla oyalı yemenilerle dağılarak yayılarak aşk yarışına çıkarlardı. Fitol fitil yanan sevdalar burada alev alev taşar tarlalara tohumlar serpilir gibi. Yüreklere kıvılcım ateşiyile aşklar heyecanlar ve çılgınlıklar serpilirdi.

Evde kalmış dullar burada rahatlar.Batı köylerinde her yedi yılda bir tekrarlanırdı. “Ağacın Düğünü” ve yer yerinden oynar köyler taşınır kentler taşınır düğüne. Dullar bir yana gençler bir yana. “Ağacın Düğün” gecesinde melekler

defterini drerler. Kalemciklerini alan insanlar sevdanın günahını ve sevabını yazmazlardı. Batı köylerine inanmışlarını oluşturan çoğu kız ve kadınlar hep Rum kızlar Rum kadınlarıydı. Rum kızları daha açık saçık Türk kızları ise çok şık giyinerek gelirlerdi düğüne ama başlarından mavi, yeşil, sarı oyalı örtlerde eksik olmazdı. Başlarındaki oyalı yemenilerin renklerine göre ayrı ayrı anlamlar okunurdu. Evlenmek arzusunda acele eden kızların oyası yeşildi.

Sevişip geçmek isteyenlerin ise sarı, mavili kızlar ise gizlilik istiyorlardı köşe bucak deniz köy, kumsal ve ya kaya dibi...Ağacın düğün gecesinde şaraplar ne destiler ve ne de bardak ve ya bakralarda taşımazdı. İşlemli su kalabalıkları evlerde doldurulur kızların ya ellerinde yahut da omuzlarında tarlalara taşınabildiği kadar taşınırdı. İnsanlar birbirlerine tanımayacak ne yaptıklarını bilmeyecek kadar sarhoş olmalıydılar ağacın düğüne gecesinde. Çünkü cehennem kapıları yedi yılda bir ve böyle bir gece kapanırdı. Düğüne gizlice ve kimsenin görmediği bir şekilde meleklerin geldiği ve eskilerde erkekleri kaçırdıkları yklenmektedir Girne'nin çoğu batı köylerinde...

Ortada çok uzun ve birbirine eklenerek genişletilmiş, yayılmış masalar vardı. Komiser gelecekti. Polis, muhtar, kaza amirleri, mal müdürleri, çavuşların ve onların beğenerek yanlarına seçerek alacak dullar ve kızlar oturacaktı...Şölen başlayınca kan akıtılmak suretiyle yapılan tören çılgınca coştururdu insanları, insan kanı dökülürdü ve bu kan, bir kan içerisinde ortaya gelir düğünün en güzel kızı tarafından tarlanın doğusunda dökülürdü, bu bir çağrıydı. Doğudan batıya çağrı, genç kızların genç erkeklerin çağrısıydı. Ve o zaman akın başlardı tek beygirle çift beygirle arabalara doğudan gelen misafirler..."

Sadık Paşa Efsanesi:

İngiliz polis kumandalarından birisi Girne Kalesi'ni gezerken sadık paşanın mezarıyla karşılaşır ve sorar "Nedir bu toprak yığını? Kalenin yolunu tıkamıyor mu?" ona bunun bir mezar olduğunu ve Girne'nin fatihlerinden Sadık Paşa'nın burada şehir düştüğünü ve buraya gömüldüğünü anlatırlar. İngiliz polis kumandanı anlattıklarını dinledikten sonra ayağındaki çizmelerle mezara basarak "Derhal bu toprak yığını buradan kaldırılсын" diye emir verir. Emir verir ama evine sağlam dönemez, İngiliz'in iki ayağı da kurumuştur."

“Allah Allah inanılmayacak bir öykü. Peki sonunda ne olmuş mezar neden aldırılmamış?”“Doktorlar bir çare bulamamışlar, tedavi edememişler İngiliz kumandanı. Londra’ya göndermişler nafile. Kötürüm olmuş herif, iki ayağı da tutmazmış. Yatağında yatar, emirler verir yatağında ilgilenirmiş olaylarla.”“Topal mı kalmış sonuna dek İngiliz kumandan?” “Çok acelecisin azizim. Ya dinlersin ya dinlemezsin. Ben sana olayın öyküsünü anlatıyorum sen durmadan soru soruyorsun. Biraz sabırlı olsana, sözümü kesmeden dinlersen öykünün sonunu da anlatacağım sana.”

Hem de hiç konuşmadan, soru sormadan.”“İngiliz Kumandan bir gece uykusunda kadırgalar görmüş. Bu kadırgaların ak saçlı aksakallı komiteyle karşılaşmış. Filo Komutanı şöyle diyor ona “Ben Kadırgalar komutanı sadık paşayım. Girne kalesi kuşatmasında şehit düştüm. Beni kalenin girişine defnettiler. Ben şehidim şehitler ölmezler İslam da. Toprakta yatarız ama dilediğimiz zamanda göklerde yıldızlarda dolaşırız. Kainata hükmeden devamlı yayındayız. Mezar toprağıma haince bastınız, kainatın hükümdarın bir kölesine işkence yaptınız azap verdiniz, ızdırap verdiniz.

Seni bağışlamam için, bana yeni bir mezar yaptıracaksın ve Allaha sığınarak, dinin gereğince bana dua edeceksin. O zaman hastalığın geçecek iki ayağında iyileşerek eskisi gibi olacak.”“Dayanamıyorum çabuk bitir öyküyü mezar yapıldı mı? İngiliz’in ayakları iyileşti mi?” “Hem de nasıl, İngiliz Komutan İngiltere’nin en ünlü mimar ve mühendislerine çizdirdi Sadık Paşa’nın mezarını ve yerli yapıcı ustalarının en mahirleriyle türbe gibi bir mezar inşa ettirdi Paşaya. Sadık Paşa’nın türbesi tamamladığı akşamın sabahında da İngiliz Kumandan yatağından desteksiz indi, desteksiz yürüyebilirdi.

Eskisinden daha güçlü daha genç duruyordu İngiliz kumandan kendini. Dualara selam etti Paşa’ya yasalar koydu Paşanın türbesine yüz sürecekleri de yasalara bağladı.” “İnanılmayacak kadar yalan, türbe neresinde paşanın mezarının? İşte taştan bir mezar.”“Zamanla her şey eksildi, yıkıldı ve türbe de kendiliğinden kayboldu. Türbeyi korsanların çaldığını söyleyenler bile var. Sadık Paşa’nın Mezarı ve taşları için Girne’ye sefer düzenleyenler korsanlardan bile söz edilmektedir.

Kehribar Efsanesi:

O dönemdeki inanişaya göre bekar kız ve bekar erkeklerin kısmetlerinin açılması için Kehribar'ın mezarının başına mavi bez parçaları bağlayarak kısmetlerinin açılacağına inanmışlardır.

Karakız Efsanesi:

Karakız, Girne'nin doğusundaki koyun adıdır. Eski zamanlarda Kraliçe Kulesi'nde karakız denilen bir kız varmış ve çoban sevgilisine kavuşmayı istemiş. Yedi yılda bir beyaz köpüklerin oluşumu ile ten değiştirme özelliğine sahip denize girip, karakız ak bir görünüm almak istemiş. Yedi yıl geçtikten sonra o koya girmiş ve teni ak bir görünüm almış. Çoban ise başka bir karakız ile deniz köpüklerinin üzerinde beyaz bir at ile geziyormuş. Bunu gören ak renge dönüşmüş karakız çobanı kıskanır. Çoban ak görünümlü karakızı beğenmez ve bu durum karakızın çok ağrına gider. Daha sonra kraliçenin büyücüsüne giden karakız durumunu anlatarak eski tenini geri ister. Büyücü, şeytana başvurur. Şeytan yedi yıl bekledikten sonra karakız olacağını söyler. Daha sonra karakız kendini Girne'nin doğusundaki koya bırakır ve gözden kaybolur. O gündür, bu gündür Girne'nin doğusundaki koyun adı "Karakız" oldu. Her yedi yılda bir gelen Akdeniz meltemiyle, köpük köpük dalgalarda bir kadının hıçkırıkları, arkasından da bir at sesiyle, içli bir kaval sesi duyulmuş.

Potuğun Pembesi'nin Mezarı Efsanesi:

İncir Ağacının yerinde yellere esiyordu. Yağmurlar, fırtınlar kayaları bile sürüklemişti. Potuğun Pembe'siyle birlikte gitmişti İncir Ağacı. O da onun gibi tükenmişti. Dalı neredeyse sütü nerede? "Aşk Taşı"ymış Potuğun Pembe'sinin "Mezar Taşı"... Sevda öğütüyormuş. Dargın gönülleri barıştırmış. Aşıklara fener oluyormuş. Denizlerde yollar açıyormuş sevişenlere Potuğun Pembe'si..."Potuğun Pembesi mezar taşı çalgınca aşka susayanların yüz sürdükleri ermişin mezar topraklarıydı onun mezarı sanki. Bir umut bir arayış bir bekleyiş ve arayış vardı insanlarda Pembe'nin mezarına kapanırken taşına kandil mum yakarken."Ona adayanlar cennetlik olur" diyenler bile vardı."Yağ kandilini yaktığım gece cayır cayır tutuşarak Eftu'yuterkedip bana dönmüştü kocam." Sözleriyle Potuğun Pembe'nin ermişliğine ısrar edenler bile vardı."Onun mezarına gül fidanları dikenlere cennetin kapıları açılmış. İddiasında bulunanlar vardı."Pembe'nin mezar taşı çalındığı

geceden sonra yer yerinden oynadı kasabada. Masallar, efsaneler, öyküler dillere destan oldu. Neler neler anlatmadılar kasabanın insanları yalanlar bulundular kulaklarına ima edildi ve ağızdan ağıza dolaştı. Gözler büyüdü yürekler titredi ve çoğu insanlar düşüp düşüp bayıldılar taşın öyküsüne.

Framolu Ev'in Efsanesi:

Bin bir gece masallarına dönüşmüştü "Framolu Ev'in Öyküsü." Gelen yakıyordu "FramoluEvi." Nedense bu ev düşmanlıklar yüzünden değil de hep dostluklar yüzünden yakılıyordu. Aşkların, heyecanların dillere destan olmuş ve söylendikçe efsaneye dönüştürülmüş masala çevrilmişti Potuğun pembe'nin "Framolu Evi." Kasabanın ortasına caddelerden birisinde gerçekten tipik bir evcikti bu "Framolu ev." Bir kesinde Asu sevdası kül etmişti Framaları. Daha önceleri de söylentileri vardı bu evin...

Dibek Taşı Efsanesi:

Belki de ağır bir gece olacaktı. "Dibek Taşı" seansını çok ender tekrarladı Çilli Zehra. Gecede ünlüler bulunurdu. Başta gelenler evde kalmış kızlardı. Sonra genç dullar sıralandı ama, en güzelleri, en seçmeleri, ardından da komiserin Mülazim'inhakimin avukatın tüccarın ve daha nice nice ad yapmış kişilerin karıları doldurdu minder yatakları.Kanepede değildi koltuk ise hiç değildi salondaki oturma yerleri minderde. Geniş yatak bolluğunda minderlerdi bunlar. Bazıları soyunurlar, bazıları da eteklerini bellerine toplayarak yalnız bacaklarını açarak yaslanırlardı bu minder yataklara. Seansta tek bir erkek bile bulunamazdı. Bu yüzden de serbestçe öpüşebilirlerdi Hanımlar. Yaşlılar kendinden daha genç olanı çekerdi minder yataklarda yanlarına. Kuş tüyünden de hafifti bu yataklar. İçine kolaycasına gömülürdü Hanımlar. Bu gömülüştünden zevk alırlar, heyecan duyarlardı bazan da ikili çırpınışlar olurdu minder yataklarda."Dibek Taşı" seansları ışıklı ve ya ışiksiz yapılırdı. Kibar hanımları katıldıkları akşamlar daha çok gizlilik taşırdı. Bu yüzden de çillinin köşke gelip gidenler belli olmazlar birbirlerini tanımazlardı. Çoğu hanımlar kasabanın yıldız şeriti gibi uzayan dedikodularından çekinirlerdi. Bazan seansları başka hanımlardan işitmişler gibi her şeyi birbirlerine anlatırlar kahkahadan kırılıp geçerlerdi. Sinema yoktu. Tiyatro yoktu. Hanımlar eğlenceleri çillinin seansları

beylerin eğlenceleri de balıkçı meyhaneleri liman lokantalarıydı. Erkek oldukları için, beylerdeki yaklaşım daha cesur olurdu. Buralara düşenlerin çoğu ise Rum kızları Rum kadınlarıydı çarşaf olduğu için Türk hanımları bara meyhaneye ve lokantaya cesurca giremiyorlardı.

Akkavuk Dede Efsanesi:

Girne'nin Zeytinlik Köyü'nde yer alan mezar ise "Hayat Ağacı" diye isimlendirmektedir. Templos'da Venediklileri zamanında gelen aşiret başı "Dede" olarak anılan aksakallı bir dervıştır. Köyde içecek su kalmayınca Derviş Hayat ağacı dediği ağacın altını kazın demiş kazınca dibinden temiz içecek su çıkmıştır. Derviş ölünce de bu ağacın altına gömdüler.

Templos (Zeytinlik Köyü) Efsanesi:

Zeytinlik Köyü eski çağlardan beridir birçok kültürlerle kucaklaşmıştır. Temp, templos, templos olarak anılan köye sonradan Zeytinlik adını verdiler. Çevresindeki zeytin ağaçlarından almıştır. Bu köyde garip bir dede vardı bu mezara yeşil bir bez bağlayıp kandil yakarlardı.

Yılan Adası Efsanesi:

Yılan Adası, Girne'nin batısında bulunan bir adadır. Eskiden yasak aşklar yüzünden ölüm cezası yiyen aşklar bu adaya sürülür ve burada yılanlara yem olarak cezasını çekerlermiş. Bundan dolayı da bu adaya Aşk Adası da denilirmiş. Cezalarını çekmeleri için büyük küskünler ve kavgalılar da bu adaya sürülürmüş. Bu yüzden bu adaya Küskünler Adası da denilirmiş. Yönetimde olan kral balıkçı ve güzel karısını yanına çağırmış. Balıkçı gelmemek için inat etmesiyle kral bu karı kocayı denizde tekne ile kovalamış. Denizde olan büyük hava felaketi ile kralın teknesi karaya vurur. Kral balıkçının güzel karısına aşık olur. Yıllar sonra denizdeki bir adadan ışık görülmüş ve krala haber edilmiş. Kral o adaya gitmeye o kadını bulmaya karar vermiş. Adaya giden kral bu yasak aşkıdan dolayı felakete uğramış. Ada suya batmış. Tüm canlıların cesetleri karaya vurmuş. Kralın cesedi bir yılanın karnından çıkmış. O günden beri bu adaya Yılan Adası denmiş.

St. Hilarion Kalesi Efsanesi:

Yüzbirevler'in çok güzel bir kraliçesi varmış. Ancak yapa yalnız ve mutsuzmuş. Zamanının çoğunu ya sarayın en üst katındaki pencerede altın gibi sapsarı saçlarını tarayarak geçiriyormuş, ya da ormanda yürüyüşe çıkıyormuş. Bu dağlarda yaşayan bir de keçi çobanı varmış. Çok güzel kaval çalmasına rağmen, çok çirkin olan bu çobanı görebilen çok az insan varmış. Efsaneye göre, bir gün, duygulu kaval sesinin büyüüne kapılan kraliçe araya araya çobanı bulmuş ve ona aşık olmuş. Ve ondan sonra da sık-sık buluşmaya başlamışlar. Kraliçe gecelerinin çoğunu, elleri, ayakları ve göğsü bir ayı kadar kıllı ve bir teke kadar pis kokan bu çobanla birlikte geçiriyormuş. Gel zaman git zaman kraliçe bir kız çocuğu doğurmuş. Onun da altın sarısı renginde saçları, gök mavisini renginde gözleri varmış. On beş on altı yaşlarına geldiğinde annesinden daha güzel bir kız olmuş. Kız sık-sık ormanda gezmeye çıkar ve lale, nergiz, dildamak toplarmış.

Kraliçe ona kaleden çok uzaklaşmamasını öğütlemiştir. Fakat kız bir gün uzaklardan gelen güzel bir kaval sesi duyarak merak etmiş ve geze-geze kavalı çalan çobanı bulmuş. O günden sonra da sık sık buluşmaya başlamışlar. Kraliçe bir gün kızındaki değişikliği fark etmiş. Ve kızına sorunca o da dağların çirkin çobanı ile tanıştığını ve onu çok sevdiğini söylemiş. Bunu duyan kraliçenin önce elindeki tarak pencereden aşağı düşmüş, arkasından da kendini pencereden aşağıdaki kayalıklara atmış. Venediklilerden sonra Zeytinlik köyüne yerleşen Türkler o günden beri prenses ile çobanın öyküsünü nesilden nesile anlatmaktadırlar. Hala, kış günlerinde dağın tepesindeki bulutların arasında sapsarı güneş ışıklarının uzandığını gören köylüler, "yine kraliçenin saçları gözükte" diye iç çekmekten kendilerini alamazlarmış.

Afrodite Efsanesi:

Aphrodite efsanesi Kıbrıs adası'nın güney tarafında Poli Köyü'ne ait bir efsanedir. Efsaneye göre Aphrodite olağanüstü güzelliğe sahip olan bir güzellik tanrıçasıdır. Nasıl doğduğuna ait farklı anlatılar vardır. Bazı anlatılara göre adada bir ilkbahar sabahı durgun olan deniz birden bire köpüklenir ve beyaz köpüklü bir dalga ile bir sedef kabuğu kıyıya gelir ve açıldığı zaman içinden Aphrodite çıkar. Bu efsaneye göre yanında aşk tanrısı olan oğlu Eros da vardır. Bir diğer ilginç anlatıya

göre Aphrodite'in babasının cinsel organı kesilir ve denize düşer. Böylece Aphrodite doğar. Zaman tanrıçaları Horalar onları karşılar. Büyük bir ilgiyle upuzun saçlara sahip olan Aphrodite'i tuzlu deniz suyundan kurtarmak için yıkayıp temizlerler ve onu güzelce süslerler. Oğlu ile birlikte Aphrodite'i Kıbrıs'ın en yüksek yeri olan Trodos dağlarının Olympos tepesine çıkarırlar. O günden itibaren Aphrodite oğlu ile birlikte Olympos tepesinde diğer tanrı ve tanrıçalarla birlikte yaşamaya başlar. Yine anlatılanlara göre Aphrodite sadece tanrı ve tanrıçaları değil tüm halkı kendine hayran bırakır. Ayrıca tüm halka neşe, sevinç, mutluluk dağıtıyordu. Fakat bazı zaman Aphrodite'in bu güzelliği aşk acısına da sebebiyet verebiliyordu. Aphrodite sadece gücünü tanrı tanrıça ve halk üzerinden göstermiyordu. O tüm tabiata sözünü geçirebiliyordu. Tek bir bakışı ile tek bir sözü ile dalgaları sakinleştirebiliyor, deli gibi esen rüzgârları dindirebiliyor, herşeyi, tüm çiçekleri, diriltilip, canlandırabiliyordu.

Yedi Yılda bir Açılan Mağara Efsanesi

Gizli hazineler bulmak, her devirde herkesin arzuladığı bir durum olmuştur. Çünkü kolayca zengin olacak, refaha kavuşacaktır. Bu sebeple köylerde devamlı kazı yapanlar, gizli hazine arayanlar vardır. Tabii bulanlar olduğu gibi bulamayanlar da çoktur. Ama Lemba Köyü'nde yarı hayal, yarı gerçek bir hikâye anlatılır. Zengin ama içkici bir Türk, komşu köye gidip içmiş. Gece geç vakit köye dönerken yolu üstündeki kıraçta parıltılar görmüş. Yaklaşınca bir de ne görsün? Bir sürü ev eşyası. Tümünü altından, pırıl pırıl... Gözüne bir ekmek peneveti kestirmiş, sırtına vurduğu gibi gitmek istemiş. Ama mağara aniden kapanmış. Adam oturup beklemiş, ağlamış ama nafile. Aradan tam yedi sene geçmiş, ve aynı saatlerde mağara açılmış. Adam çıkmış, kurtulmuş. Çoluk çocuğuna kavuşmuş.

Beşparmak Dağı Efsanesi:

Girne'nin kayalıklarında sadece gündüzleri çobanlar dolaşmış. Bu bölgede geceleri cinler toplanmış, at üzerinde davar güden Karakız adıyla bilinen çobanın kızı var imiş. Karakız koyda yıkanır orda gördüğü bir adamı sevmiş ve onunla evleneceği gün bu koya gelmiş ve koydaki girdap kızı yutmuş bir tek geriye duvağı kalmıştır.

Zeliha Efsanesi:

Zeliha, bir gün yalnız inmek arzusu geçmiş içinden heykelciklerin bulunduğu bahçeye topuksuz kunduralarını çadırın önünde ayaklarında fırlatmış ve yalınayak güneşin altında koşmuştu. Terlemiş ve yorulmuş,, fakat arzuları tükenmeden heykelciklerinden birine sarılarak taşı öpmeğe ve okşamaya başlamış. O kadar coşkuluymuş ki bayılır gibi ayılır gibi olmuş. Gene bayılmış gene ayılmış ve birdenbire taş yığınlarının üzerinden toprağa doğru doğru yuvarlanarak yığılıp kalmış toprak üzerinde.

Kartallar şahinler uçuşuyormuş tepelerde kartallardan birisi toprak üzerinde beyaz bulut parçasını göründe öyle bir saldırmış öyle bir saldırmış ki öbek öbek parçalamış Zaliha kızışı bacaklarını yanaklarını ve bir kesinde öyle davranmış ki ana Kartal gözlerini uyumuş Çingene kızının.

Yarı ölü yarı canlı bulmuşlar Zaliha'yı topraklar üzerinde. Sırtlamışlar v çadırına götürmüşler. Yedi gün yedi gece kendine gelememiş Zalihacık. Hekim getirmişler okutmuşlar yaralarını sarmışlar fakat gözlerini açtığı zaman dünyasını görememiş çingene kızı. Karanlıkmiş gecesi ve gündüzü. Baklalar şişmişler şişmişler ve sonunda da çatlayıp patlayıp kalmışlar ateşin üzerinde. Bir tek bakla atlayıp çıkamamış tavadan. Umutsuzluk sarmış çingeneleri.“Şehre götürelim hastaneye götürelim orada iyileşir” demişler ama buna fırsat kalmamış.

Bir tan ağarmasından yıldız düşmüş Zaliha'nın çadırına. Sonra bir fırtına kopmuş. Çadırdakiler dışarıya fırlamışlar ama Zaliha'yı kurtaramamışlar. Bir yangın başlamış çadırın içinde. Alev aleve sarılmış çadır. Sonra ateşler yayılmış ovalara tepelere doğru. Sen dökmüşler eski elbise parçalarıyla ateşe saldırmışlar ama söndürmemişler ateşi...

“Tanrı ateşi” diyenler varmış.

Aylardan sonra yangın yerinden bir ark açılmış inen şer olmuş bu arkın içerisinden. Ve köller içerisinden bulmuşlar Zeliha'nın cesedini erimemiş yaprağı taptaze bir ceset. Bu kez de:

“Tanrı işi” demişler gene insanlar.

O gündür bugündür, her yedi yılda bir arka ışık düşermiş gökten ve inilti ağlamaklı sesler işitilmiş. El ayak çekildikten sonra da büyük ışıklı bir fener

yanarmış Zeliha'nın bulunduğu mezarın üzerinde. Gençten birisi gelir ve dakikalarca ağlayarak ıslatmış toprakları sonra da ışığın içerisinde kaybolur gidermiş.

Bu da çingene kızı Zeliha'nın söylencesi. Fakat efsane burada da bitmiyor. Daha çok yıllar sonra, çingene bahçesinde oturanlar bir sabah kalktıkları zaman Zeliha'nın mezarı üzerinde iki kartal ölüsü bulmuşlar. Bunların ikisi de kara kartal ama beyaz benekliymişler. Her ikisi de kara kartal ama beyaz benekliymişliler. Her ikisini de göklerde süzülerek sevişirken görenler seyredenler varmış ve işte o zaman da:“Zaliha ve onun aşkı” diyenler olmuş.

Zaliha toprak kartallar toprak artık ama değişe değişe söylenen efsane zaman zaman konu değiştiriyor zaman zaman insanlara gözyaşları dökürüyordu.Köşkün pancurlarından sızan ışıklar sönünce sokaktaki kadın hızlandırdı adımlarını ve geldi geldi vakıfların önünde durdu.

Romandaki Efsanelerle İlgili Genel Değerlendirme:

Efsaneler, geçmişten günümüze anlatılarak süregelmiş, günlük yaşamımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Efsaneler, bir toplumun kültürü tarafından benimsenmiş ve o toplumun fertleri tarafından nesilden nesile aktarılan değerlerdir. Hayret verici her doğal varlık, insanların yarattığı her olağanüstü eser, unutulmaz olaylar efsane ile bağlantılı kazanır ve anlatılır.

Kıbrıs, efsaneler ile birlikte yaşayan toplumlara barındırmaktadır. Geçmişten günümüze Kıbrıs'ta yaşayan halk, birçok olayı ve olağanüstü varlıkları efsaneleştirerek nesilden nesile aktarmıştır. Bu durum efsanelerin Kıbrıs'ın ayrılmaz bir özelliği yapmıştır. Birçok efsane romanlarda anlatılmıştır, bu sayede bahsedilen efsanelerin anlatımla tanınması özelliğinin yanı sıra toplumlarca yazılı olarak da tanınmasına sebep olmuştur. Toplumun kültürünü barındırmış olan efsaneler, Kıbrıs Türk Edebiyatında da yer bulmuştur. Kıbrıs Türk Edebiyatında efsanelere yer verilmesi ile birlikte hem toplumun kültürü tanıtılmış hem de efsanelerin ait olduğu yer olan Kıbrıs, çeşitli toplumlar tarafından ziyaret edilmiştir.

Hikmet Afif Mapolar, romanında efsanelere yer vermiştir. Mapolar'ın efsanelere yer vermesi ile toplumunun kültürüne bağlı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Hikmet Afif Mapolar, romanında; Ağaç Düğünü Efsanesi, Sadık Paşa Efsanesi, Kehribar Efsanesi, Karakız Efsanesi, Potuğun Pembesi'nin Mezarı Efsanesi, Framolu Ev Efsanesi, Dibek Taşı Efsanesi, Akkavuk Dede Efsanesi, Templos (Zeytinlik) Köyü

efsanesi, Yılan Adası Efsanesi, St. Hilarion Kalesi Efsanesi, Afrodit Efsanesi, Yedi Yılda Bir Açılan Mağara Efsanesi, Beşparmak Dağı Efsanesi ve Zeliha Efsanesi'ne yer vermiştir. Başta Afrodit olmak üzere bu efsaneler Türk-Rum her Kıbrıslı bireyler tarafından önem taşımış ve herkes tarafından bilinmiştir. Romanda verilen efsaneler ile birlikte, karakterler ve mekânlar birleşmiştir. Romanda verilmiş her bir efsane, romandaki karakterleri ve mekânları anlatmıştır. Mapolar, romanda bulunan bir mekânı anlatırken, o anlattığı mekânın efsanesini de anlatarak toplum kültürünü yansıtmıştır. Aynı şekilde karakterlerin bazılarında da bu durumu yansıtmıştır. Hikmet Afif Mapolar, okuyucunun romanı okurken bahsedilen efsaneleri öğrenip karakter ve mekânlarla analiz yapıp olayları pekiştirme durumu içerisinde kavramasını sağlamıştır. Bu durum hem efsaneleri tanıtmış, hem de romanı daha anlaşılır duruma getirmiştir.

2.9.Kıbrıs Yemek Kültürü

2.9.1. Romanda Yemek Kültürü

Tulum Yağı:

Bir çeşit tereyağıdır.

“Ceviz, fındık, sucuk ve yağ yüklüydü gemi. Silifke'ye, Antalya'ya özgü koyun derilerinin içerisindeydi yağlar ve bunlara tulum yağı deniyordu. Türkiye'nin tulum yağları çok beğenilir, her yerde aranırdı. Türkü, Rumu bu yağlara bayılırdı. Kokusu, lezzetli bir yana, halisliği, pınardan gelen su kadar temiz süttendi bunlar. Girneli gemicilerin çoğu tulum yağlarından servet yapmışlardı.”

Hellim:

Bir yemek türü olmamakla birlikte, Kıbrıs'ın en ünlü lezzetidir Hellim Peyniri. Adeta Kıbrıs denilince ilk akla gelendir hatta. Öyle bir peynir çeşidi ki Hellim, dünya çapında ünü yayılmış özel bir peynirdir. Çeşitli yemeklerin, tatlıların içerisinde kullanıldığı gibi kahvaltılarının da vazgeçilmezidir. Kıbrıs'ta kahvaltı yapacaksanız, Hellim peyniri olmadan kahvaltı merasimini sonlandırmanız mümkün değil. Bugün elbette ki Türkiye'de Hellim peyniri satın alabiliyoruz ancak hiç biri Kıbrıs'ta yiyeceğiniz kadar

orijinal ve özel bir lezzete sahip değildir. Koyun ve keçi sütünün birlikteliği ile ortaya çıkan peynir, adaya özel teknikler ile hazırlanıp sunuluyor. Fabrikasyon değil de köy yapımı olanları ise ayrı bir lezzetli. Siz de adaya gitmişken, en lezzetli olanını burada deneyebilirsiniz. Böylece eksiksiz bir şekilde tatilinizi tamamlayabilirsiniz.

“Halisinden birkaç da koyun hellimi”

Çörek:

Bir çeşit hamur işidir.

“Molla'nın meşhur çöreğinden de aldım.”

Çakiztez:

Kıbrıs'a özgü zeytindir. Zeytin kırıldıktan ve suda bekletildikten sonra kekik, sarımsak ve limonla salamura edilir. Ardından kara yağ (erken hasat zeytinyağı) ve golyandro tohumuyla (kişniş) servis edilir.

“Biraz da çakiztez var.”

Kolakas:

Eğer kış aylarında Kıbrıs'ı ziyaret ediyorsanız Kolokas isimli Kıbrıs yemeğini denemeyi asla unutmayın. Kıbrıs'ın çeşitli bölgelerinde yetiştirilen Kolokas bitkisinden yapılan yemek, görünüm ve yapılış itibarıyla patates yemeğine çok benziyor. Daha çok kuzu eti ile harmanlanarak pişirilen yemek Kıbrıs'ta kış aylarının vazgeçilmezi olma özelliği taşıyor.

“Görünmez oldum İlhan Bey. Buyuramaz mısınız? Lady doğa bugün izne çıkıyor. Yalnızız. Bir bize. Kolakası seversin. Emre'yle pişirttim senin için...”

Hellim:

Sütten yapılan bir çeşit yiyecek

“Çoban Felek neden saldırsın “Baba Koç” a? Mandıra onun da sanki. Koyunlar onun sayılırdı. Sütüyle, hellimiyle, peyniriyle, noruyla bir davar onundu. Tek kişi gelmişlerdi insanları çoğu Muhtar Hamit beyin yanına ama, burada eşlenmişlerdi, burada

döllenmişlerdi, burada bir mandıra onlar olmuşlardı. Felek, Hamit Bey in yanında bir çoban değil, bir ağaydı. Kestiği kestik, biçtiği de biçti. Artan düşüyordu Hamit Bey'in cebine...

Nor:

Yeni buzağılamış ine sütünden yapılan ve içine şeker katılan tatlı

“Çoban Felek neden saldırsın “Baba Koç” a? Mandıra onun da sanki. Koyunlar onun sayılırdı. Sütüyle, hellimiyle, peyniriyle, noruyla bir davar onundu. Tek kişi gelmişlerdi insanları çoğu Muhtar Hamit beyin yanına ama, burada eşlenmişlerdi”

Büryan:

Tavada susuz olarak kızartılan et, kebab

“Masasında duran içki şişelerden birini önüne çekti, bardağını doldurdu ve bir hızla içti. Sonra da yumruğuyla bastırdı. Bir tencerede büryan öbürüsünde de pilav vardı. Elini bile uzatmadı.”

Yumruk mezesi:

Eski rakı sofrasında argosunda, rakıyı sek içmek anlamına gelen söz öbeği

“Bu akşam hep yumruk mezesi” diye söylendi...”

Kukla küp:

Bir tür kebab çeşidi

“Kukla küp var sever misin?” “Tekke mi, kuzu mu?”

Lokum:

Unun hamur haline gelmesiyle yapılan bir tür şerbetli tatlı

“Bir lokum ve bir çay daha gelmişti Şükür Osman Efendinin önüne, kahvedekilerden mercan ağa ses attı ona”

Kızarmış Hellim:

Hazırlanan hellimler ızgarada pişirilerek yenilmektedir.

“Arada bir kendisi görünmeden, dişleri görünen sıska hemşire içeriye giriyor ve eskileri tamamlıyordu. Bir ara büyük bir tabak içerisine halis Kıbrıs hellimiyle içeriye girdiği zaman, kokusuna karşın bir “Oh” çekti LadyToga önce daldı kızartılmış hellim tabağına.”

Hellimli börek:

İnce bir şekilde açılmış hamurun içine hellim peynirinin konularak gözleme şeklinde hazırlanmış haline hellim böreği deniliyor. Lezzetinin sırrı hamurun inceliği ve hellim peynirinin kalitesi ile alakalı. Kare şeklinde kesilerek pişirilen börekler henüz sıcakken üzerine bal sürülerek tüketiliyor. Damakta bıraktığı lezzet tarif edilemez.

“Lisan bilmemesine karşın çay ve kahveden sonra sıcak çörek, hellimli börek kıymalı kurabiye ikramını da ihmal etmemişti onlara bu yakın ilgiden mutluluk duyuyor, gülümsemek istiyor, fakat gözü istese de istemese de karşısındaki odanın penceresinden kaçmıyordu.”

Bademli, cevizli, susamlı aşureler:

Badem, ceviz, susam ve çeşitli baklagil konulan bir çeşit tatlı yiyecektir.

“Bademli, cevizli, susamlı aşureler geldiği zaman, misafirler duman duman olmuşlardı.”

Baf sakızı:

Kıbrıs'ta Baf da yapılan bir tür yiyecek olup uzun süre çiğnene bir sakızdır.

“Baf'tan geliyorum, baf köpüklerinden geliyorum. Anam, tıpkı Baf sakızı gibiyim bu akşam. Yok mu beni çatır çtır çiğneyecek bu işi?”

2.10.AŞK VE CİNSELLİK YÖNÜ

İnsan türü cinsel nitelikleri açısından kadın ve erkek olmak üzere 2 (iki)'ye ayrılır. Temelde biyolojik bir süreç olarak hayatın sürmesini sağlayan cinsellik, fizyolojik, sinirsel, hormonal, ruhsal ve toplumsal anlamlarda insanın bütün yönleriyle cinsel yaşamı gösteren kapsayıcı bir işlevidir. Bu nedenle, kadın-erkek ilişkileri açısından edebiyatın ana konularından biri oldu. Edebiyat, ürünlerinde cinsellik, cinselle ilgili sözcükler, cinsel anlamlı betimlemeler, cinsel imgelemler, cinsel ilişkilerin anlatım biçiminde karşımıza çıkar. Erotizm, cinsel aşk tutkusunu anlatan bir kavramdır. Salt bedensel bir tutkuyu değil, bunun aşkla, iki karşı cinsin bütünleşme isteğiyle bileşimini dile getirir.

Bu anlamda insanların cinsel aşka yönelmiş duygusal ruhsal tutum ve davranışlarının bütünü kapsar. Düşünce, duygu, olay ve hayalleri güzel ve etkili bir biçimde anlatan edebiyat sanatı, hayatın her alanını olduğu gibi, cinsel duygulanımları, cinsel istek ve tutkuları ve cinsel eylemi de yapıtlarında işlemiştir. Erotizm sadece bedensel eyleme ve kaba saba anlatıma indirgenmediğinde, kadın erkek ilişkileri açısından her dönemde edebiyatın ana konularından biri olma özelliğini sürdürecektir. Türklerin cinselle ilgili sözcükleri uluorta kullanmadıkları, toplulukta söyleyen olursa yadırgadıkları öğrenilmektedir. Bu anlayış edebiyatı da etkilemiştir.

Asu'nun Dönüşü Romanında Örnek Olarak;

“Bu tırnak tırnağa sevişmesini bilen, beceren Asu'muydu”

“Karşılık beklemeden sevişirdi Türk kızları. Onlar için gerçek aşk buydu. Rum kızları ise, aşka armağan bekleyen arsızlardı. Çorap, mendil, ruj, pudra, koku olmalıydı aşkın karşılığında verilecek armağanlar. Platonik tutkudan uzak aşkın değerlendirmesi ve karşılık görmesi için maddeye dayandırılması gerekti Rum kızlarınca. Belki de onlar için, sevdanın bir başka adı paraydı. Her nedense aşk olsun, yaşamda olsun paraya düşkünde Rum kızları. Ve bunun adına orospular diyemiyorlardı.”

“O da seviyordu bu bilmediği, tanımadığı fakat içinde duyduğu kadını. Kadın kadına aşk, ilk kez olmuyordu ki.”

“Kadın ve yılan. Bu kadar benzerlik olamazdı. Bir söylenceydi buda herhalde. LadyToğaPatsaliyle sevişecekti. Patsaliyi okşayacak patsalilady koklayıp öpecek yer yer ısırarak ve toğa gıdıklanacak bundan zevk alacak heyecan duyacaktır.”

“Bazan da hoşuna giden kızlar, çıırçıplak yatağa atar, içkilerin bir cinsiyle boydan boya olan süngerler iksir dağıtır sonra kucağına alarak zevkten heyecandan bitinceye kadar dövünürdü.”

“Saçlarından açtı yüzünü. Güldürmüyor gibiydi karanfil dudaklar al al olmuş gül yanaklar. Uzandı ve öptü dudaklarından LadyToğa’yı. Kadın titriyordu. Çilli titriyordu. Nefes nefese görülmemiş bir sarhoşluğun heyecanı içindeydiler. Ağacından kopan ve fırtınadan uçuşan iki dal gibiydiler. Çilli Türk’çe Lady de İngilizce bir şeyler söylüyorlardı çilli ve ladytoalezbiyenıdı”

“Köylü yetiştirebildiğini kasabaya indirecekti. Ama nesi vardı? Birkaç torba patates birkaç torba patlıcan, kabak. Belki biraz da portakal limon. Mandalina bir aylığına yetmezdi...”

“Bazı Rum köyleri Rum kızlarının Türk genci almalarına karşı çıkıyorlar, bazıları da Rum kızlarını haklı biliyorlardı.”

“Dansların sürüp gittiği bir sırada ise, tepelerden koşarak gelen gençler ellerindeki çalıları, mumları söndürüyorlar, kızları kaparak kumsala doğru koşuyorlardı. Bakir olmanın verdiği çılgınlıkla kaçabildiğine kaçıyorlardı kızlar ama oğlanlarda peşinden koşuyorlar, yakalayabildikleriyle kumlarda çılgınca sevişiyorlardı.”

SONUÇ

Kıbrıs Türk Kültürünün saklanıp günümüze kadar gelmesi oldukça güçtür. Ancak bundan yüzyıllar öncesinde Kıbrıs Türk gazetelerinde yayımlanan roman, öykü şiir vb. örneklerin bazıları günümüze kadar gelmiş olsa da bazıları halen daha ortaya çıkmamıştır. Bu da adada yaşayan Türkler açısından büyük bir kayıp olarak nitelendirilmektedir. Kıbrıs Türk gazetelerinde bulunan eserler, özel bir arşiv ve koleksiyon olmayışı da Kıbrıs Türk kültürünün ve edebiyatın gelişmemesinde payı bulunmaktadır. Geçmiş dönemde çağdaş yazarların kaleme aldıkları bu eserler Kıbrıs Türk Edebiyatının ne kadar gelişmiş, modern, sade ve anlaşılır bir dil olduğunun kanıtıdır. Belli bir noktadan sonra Kıbrıs Türk Edebiyatının Kıbrıs gazetelerinde en çok yayımlanmış eseri bulunan Hikmet Afif Mapolar sade, anlaşılır, yalın ve akıcı bir Türkçe sözlerle kaleme aldığı eserlerinden bazıları günümüze kadar gelmiştir. Özellikle Asu'nun Dönüşü (1987) romanı Kıbrıs'ta Türkçe kelimelerin ve konuşmaların varlığını göstermektedir. Roman o dönemde yaşanan hayatı açıkça ortaya koymakla birlikte Kıbrıs adasının yaşantıları da anlatılmaktadır. Eserler gün yüzüne çıktıkça Kıbrıs Türk Edebiyatı da canlanacaktır.

Bu romanda Kıbrıs Türk kültürüne pek fazla örneklere yer verilmiştir. Verilen bu örneklerle birlikte Kıbrıs Türk Kültürünü okuyucuya tanıtmaya imkanı sağlanmıştır. Romanda geçen efsaneler, yemekler, mekanlar, dil ve üslup, toplumun yaşayış biçimi kültürün varlığını ortaya koymuştur. Kıbrıs Adası, eski ve dünya uygarlıklarının kaynağı olmuştur. Bu duruma karşı Kıbrıs için Doğu Akdeniz'in kalbi deyimini kullanmak kanımca yanlış olmaz. Çeşitli uygarlıklardan etkilenen ada halkı ve ada, kültürel bir zenginlik kazanmıştır. Bu zenginlikler ile birlikte Kıbrıs Türk Kültürü de gelişmiş, efsaneler, masallar, yemek ve içecek kültürleri bu bağlamda gelişim kaydetmiştir. Asu'nun Dönüşü romanında Kıbrıs'a ait kültürel zenginliklere yer verilmesi hem romanı bu duruma yaklaştırmış hem de kültürel zenginliklerle birlikte bir geniş kaynak olarak okuyucuya sunularak kültürel zenginlik tanıtılmıştır. Böylesine bir ustalık gerektirecek çalışma topluma büyük bir değer kazandıracak niteliktedir.

Kıbrıs Türk Edebiyatı daha çok şiir ağırlıklıdır. Romanlar şiire göre daha az yazılmıştır. Bu durum da Kıbrıs Türk Edebiyatının sanat anlayışının şiire daha fazla yatkın olduğunu ortaya koyar. Batılı anlamda düzyazı türünde gelişmeler daha çok Tanzimat'tan sonra görülür. Tanzimat Edebiyatı 1860'da meydana gelmiştir. Kıbrıs bu tarihte Osmanlı ülkesi olduğundan, Kıbrıslı sanatsever ve aydınlar, oluşan

yenilikleri sadece izlemişlerdir. Kıbrıs Edebiyatındaki gelişmeler 1890'lı yıllardan sonra görülür. Bu tezin konusu olan "Asu'nun Dönüşü" romanı gibi birçok eserler öncelikle gazetelerde yayımlandıktan sonra kitap haline getirilmiştir. Bazı gazetede tefrika edilen romanlar sadece tefrika olarak kalmış, kitap olarak basılmamıştır. Gazeteler sayesinde Kıbrıs Türk Edebiyatında görülen roman, öykü gibi türler büyük önem kazanmıştır.

Yaşadığımız ülke için sanat eserlerini meydana getirmek, yaratmak, üretmek toplumumuzun görevlerindedir. Kıbrıs bir ada olmasına rağmen Kıbrıs Türk Edebiyatında, günümüze kadar çok sayıda şair ve yazar edebiyata katkıda bulunmuşlardır. Yapılan tez çalışmaları, edebiyat yapıtlarını inceleme gayretinde bulunan kişiler tarafından ülkenin geçmişteki eserlerine ışık tutulmuştur. Bu tez çalışması da bu şekildedir. Usta yazar Hikmet Afif Mapolar'ın bu eserini incelemek geçmiş toplumun yaşayış biçimini ve kültürel özelliklerini ortaya koyar. Bu eser gibi usta kalemler tarafından yazılan ustaca eserler maalesef günümüze gelememiş durumdadır. Bu durum edebiyat için büyük eksiklik demektir. Geçmiş dönemde çağdaş yazarların kaleme aldıkları eserler Kıbrıs Türk Edebiyatına bir duruş sergilemiştir. Bu eserler edebiyatın gelişmesine yardımcı vaziyet almıştır.

Kıbrıs Türk Edebiyatının yetiştirmiş olduğu Hikmet Afif Mapolar'ın bu tez çalışmasına konu olmuş olan Asu'nun Dönüşü romanına Osman Türkay, Harid Fedai, Ali Nesim gibi önemli yazarlar, tezin içerisinde görülebileceği gibi olumlu derecede yorumlar yapmışlardır. Bu durum, Asu'nun Dönüşü adlı romanının yazarlar üzerinde de etki yarattığı görülür.

KAYNAKÇA

Alptekin, A.(2013).*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Anlatılan Efsaneleri Motif ve Tip Yapısı*.Lefkoşa: TÜBAR

An, A.(2002).*Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler 1*. Girne: Kültür ve Sanat Yayınları.

An, A.(2005). *Hikmet Afif Mapolar (1919-1989) Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler-2 (1900-1920)*.Girne: Şadi Kültür ve Sanat Yayınları.

Atun, S.(2011a).*Kıbrıs Türk Romanı Örnekleme Tarihi*.Ankara:Samtay Vakfı Yayınları.

Atun, S.(2011b).*Kıbrıs Türk Yazım ve Yayıncılığında Mürekkebi Kurumayan Bir Kalem:HikmetAfifMapolar Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler I*.Lefkoşa:Samtay VakfıYayınları.

Fedai,H.(1925). *Hikmet Afif Mapolar Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Fedai, H.(1997).*Kıbrıs Türk Yazınında İlklerden Bir Roman Yâdigâr-ı Muhabbet*.Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.

Fedai, H.(2003). *Kıbrıs Türk Kültürü Bildirileri*. Ankara: II. Özyurt Matbaası.

Fedai, H.(2005). *Yarıda Kalmış Bir Roman: Leyle-i Visâl*Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-I.Lefkoşa: Samtay Vakfı Yayınları.

Fevzioğlu, B.,Atun,S., (2001).*Kıbrıs Türk Edebiyatında Destanlar ve Ağıtlar Üzerine Bilgiler-Belgeler-Araştırmalar*. Gazimağusa: Samtay Vakfı Yayınları.

Mapolar, H. (1986-1988).*Asu'nun Dönüşü Romanı*.www.kibrispostasi.com.tr

Mapolar, H. (1997).*Kıbrıs Efsaneleri*. Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.

Mapolar, H. (2002).*Kıbrıs Güncesi, Kırk Yılın Anıları 1-2*. Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.

Nesim, A.,Öznur Ş., (2014).*Kıbrıs'ta Namık Kemal Efsanesi*.Lefkoşa: Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği Yayınları.